

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

ЦИВІЛЬНЕ ТА КОМЕРЦІЙНЕ ПРАВО ЄС

Електронні методичні рекомендації
до практичних занять з курсу для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність: 081 «Право»

ОДЕСА
2023

УДК 347:347.7(072)
Ц579

Укладач:

В.Р. Барський, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Рецензенти:

Бехруз Хаїматулла, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»

І. С. Канзафарова, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Заслужений юрист України

*Рекомендовано вченою радою економіко-правового факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.*

Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Цивільне та комерційне право ЄС [Електронний ресурс] :
Ц579 електронні методичні рекомендації до практичних занять з курсу для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад. В. Р. Барський. – Одеса, 2023. – 89 с. – 0,5 МБ.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Право» спеціальності 081 «Право» для опанування лекційного матеріалу, підготовки до практичних занять, оформлення робіт при самостійному виконанні завдань.

УДК 347:347.7(072)

ЗМІСТ

1. ВСТУП	4
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	59
5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ	62
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ	65
7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ.....	70
8. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	88

1. ВСТУП

«Цивільне та комерційне право ЄС» є вибірковою начальною дисципліною. Необхідність її вивчення обумовлена роллю, яку грає право Європейського Союзу в сучасному правопорядку європейських країн, в тому числі, в правовій регламентації цивільного обороту та господарської діяльності.

З моменту заснування Європейський Союз послідовно нарощує присутність в правовому полі. В певних сферах життєдіяльності право Європейського Союзу вже давно потіснило національне законодавство країн-членів. В XXI столітті спостерігається поступове зміщення нормотворчих акцентів Європейського Союзу в площину регулювання приватноправових відносин, які раніше традиційно регулювались на рівні національних законодавств країн-членів.

Цивільне та комерційне право Європейського Союзу характеризується загальними властивостями для права Європейського Союзу в цілому, зокрема, дуалістичною (публічно-приватною) природою джерел. Значна частина норм права Європейського Союзу одночасно віддзеркалює суспільні та приватні інтереси, гарантує баланс між ними. Цивільне та комерційне право Європейського Союзу забезпечує задоволення приватноправового інтересу у найбільш оптимальний спосіб, що запобігає завданню шкоди суспільним інтересам.

Право Європейського Союзу є важливим чинником розвитку законодавства країн, з якими укладені договори про асоціацію, або яким надано статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Імплементация положень Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, зокрема, функціонування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, надання Україні 23 червня 2022 року статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу вимагає від академічного середовища, юристів практиків, українських товаровиробників та споживачів системного розуміння положень цивільного та комерційного права Європейського Союзу.

Вивчення навчальної дисципліни спонукає здобувачів до вирішення низки доктринальних проблем, зокрема, розмежування та співвідношення понять

«цивільне право», «господарське право», «економічне право», «комерційне право», «торгове право», а також розкриття природи права Європейського Союзу, що забезпечує свідоме розуміння сучасного механізму правового регулювання цивільних та комерційних правовідносин в країнах Європи. Практична сторона навчальної дисципліни звертається до прикладних питань: правове забезпечення свобод Єдиного європейського ринку, правове забезпечення впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, напрями адаптації законодавства України до права Європейського Союзу.

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів системних теоретичних знань у галузі цивільного та комерційного права Європейського Союзу, а також практичних навичок, які сприяють прийняттю обґрунтованих та ефективних правових рішень в контексті європейської інтеграції.

Вивчення навчальної дисципліни спрямовано на досягнення наступних завдань:

- оволодіння системою теоретичних знань про еволюцію приватного права в країнах Європи в контексті європейської інтеграції, природу цивільного та комерційного права Європейського Союзу;
- засвоєння принципів співвідношення цивільного та комерційного права Європейського Союзу з національним правом країн-членів, особливостей екстериторіальної дії цивільного та комерційного права Європейського Союзу;
- опанування правових засад торгово-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом.
- розуміння принципів та механізму транспозиції норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу до національного законодавства України;
- генерування навичок аналізу, тлумачення та застосовування норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу, представництва та захисту інтересів суб'єктів цивільних та господарських правовідносин в правовому просторі Європейського Союзу.

Міждисциплінарні зв'язки: Цивільне право, Господарське право,

Адміністративне право, Право Європейського Союзу, Проблеми цивільного права, Проблеми міжнародного публічного та міжнародного приватного права. У ряді тем піднімаються проблеми історії та теорії держави та права

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правове регулювання Європейським Союзом суспільних відносин, пов'язаних з цивільно-правовим оборотом та комерційною діяльністю господарюючих суб'єктів.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні історичні етапи та сучасні тенденції розвитку приватного права в країнах Європи; правові засади Єдиного європейського ринку; систему джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу; специфіку дії норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу у часі, просторі та за колом осіб; ознаки та порядок створення європейських юридичних осіб; принципи, межі, форми і засоби правового регулювання Європейським Союзом корпоративних правовідносин, конкурентної політики, договірних зобов'язань, торгівлі товарами та послугами, захисту прав споживачів, охорони прав інтелектуальної власності; положення Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом в контексті впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі;

вміти: оперувати категоріально-понятійним апаратом цивільного та комерційного права Європейського Союзу; користуватись пошуково-інформаційними базами законодавства Європейського Союзу; аналізувати та тлумачити норми цивільного та комерційного права Європейського Союзу; давати роз'яснення щодо дії норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу у часі, просторі та за колом осіб; застосовувати норми цивільного та комерційного права Європейського Союзу в конкретних правових ситуаціях; складати окремі види цивільно-правових договорів з урахуванням норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу; визначати пріоритети транспозиції норм права Європейського Союзу до цивільного та господарського законодавства України.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Приватне право Європи: традиції і транзиції

Тема 1. Історичні та доктринальні передумови формування цивільного та комерційного права Європейського Союзу

Приватне право в країнах Європи: особливості формування та розвитку. Розвиток Єдиного європейського ринку як чинник формування європейського приватного права. Правовий вимір свобод Єдиного європейського ринку. Внесок академічного середовища у формування європейського приватного права. Ініціативи інститутів Європейського Союзу щодо формування європейського приватного права. Внесок Європейського суду з прав людини і Суду Європейського Союзу у формування європейського приватного права. Конвенційний механізм інтернаціоналізації приватного права в країнах Європи. Роль джерел soft-law у правопорядках країн Європи.

Тема 2. Джерела цивільного та комерційного права Європейського Союзу

Загальні і функціональні принципи права Європейського Союзу. «Брюсельський ефект» норм права Європейського Союзу. Природа та система джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу. Інструменти гармонізації та уніфікації цивільного та комерційного права країн-членів Європейського Союзу. Перспективи приватноправової кодифікацій під егідою Європейського Союзу.

Змістовий модуль 2. Основні інститути цивільного та комерційного права Європейського Союзу

Тема 3. Юридичні особи в праві Європейського Союзу.

Еволюція концепції юридичної особи в контексті європейської інтеграції. Принципи та форми впливу права Європейського Союзу на корпоративні

правовідносини. Правове регулювання, ознаки та види європейських юридичних осіб. Юридичні ознаки Європейського об'єднання з економічних інтересів /EEIG. Юридичні ознаки Європейського товариства/SE. Юридичні ознаки Європейського кооперативного товариства/SCE. Перспективні організаційно-правові форми європейських юридичних осіб. Категорія «підприємство» та класифікація підприємств в праві Європейського Союзу. Транспозиція норм корпоративного права Європейського Союзу до господарського законодавства України.

Тема 4. Захист конкурентного середовища в праві Європейського Союзу

Цілі та етапи формування антимонопольної політики та конкурентного права Європейського Союзу. Система джерел конкурентного права Європейського Союзу. Конкуренція як категорія права Європейського Союзу. Дія конкурентного права Європейського Союзу за територією та за колом осіб. Поняття «компанія» в контексті конкурентного законодавства Європейського Союзу. Запобігання неконкурентній поведінці компаній в праві Європейського Союзу. Засоби контролю за концентрацією, діяльністю природних монополій та підприємств громадського сектору, наданням державної допомоги компаніям в праві Європейського Союзу.

Тема 5. Торгівля товарами та послугами в праві Європейського Союзу

Форми та засоби правового впливу Європейського Союзу на світову торгівлю. Еволюція торгової політики та торгового права Європейського Союзу. Система джерел торгового права Європейського Союзу. Принципи торгового права Європейського Союзу. Свобода руху товарів як фундаментальна свобода Єдиного європейського ринку. Правомірні обмеження свободи руху товарів в рамках Єдиного європейського ринку. Концепція походження товарів в праві Європейського Союзу. Інститут торгового представництва та посередництва в праві Європейського Союзу. Розвиток законодавства Європейського Союзу про електронну торгівлю. Правові засади впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Тема 6. Договірні зобов'язання в праві Європейського Союзу

Поняття та еволюція договірної (контрактного) права Європейського Союзу. Принципи європейського договірної права як основа формування договірної (контрактного) права Європейського Союзу. Сучасна система джерел договірної (контрактного) права Європейського Союзу. Дія норм договірної (контрактного) права Європейського Союзу за територією та за колом осіб. Правове регулювання окремих видів договорів (контрактів) в праві Європейського Союзу. Регулювання укладення договорів (контрактів) електронним шляхом і використання електронного цифрового підпису в праві Європейського Союзу. Вплив норм договірної (контрактного) права Європейського Союзу на розвиток законодавства України про цивільно-правові договори.

Тема 7. Захист прав споживачів в праві Європейського Союзу

Компетенція Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів. Категорії «споживач», «товар», «послуга» в праві Європейського Союзу. Принципи та основні джерела споживчого права Європейського Союзу. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в Європейському Союзі. Регулювання сертифікації та оцінки відповідності товарів в праві Європейського Союзу. Вплив громадського сектору на розвиток політики Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів. Транспозиція норм права Європейського Союзу до законодавства України про захист прав споживачів.

Тема 8. Охорона прав інтелектуальної власності в праві Європейського Союзу

Компетенція Європейського Союзу у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Інституційне середовище охорони прав інтелектуальної власності Європейського Союзу. Компетенція Відомства з інтелектуальної власності Європейського Союзу у сфері охорони прав на торгові марки та промислові зразки. Механізм охорони прав на географічні зазначення Європейського Союзу. Формування механізму охорони прав інтелектуальної власності на винаходи в

Європейському Союзі. Охорона авторського права і суміжних прав в умовах формування Єдиного цифрового ринку.

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ОКРЕМИХ ТЕМ

Змістовий модуль 1. Приватне право Європи: традиції і транзиції

Тема 1. Історичні та доктринальні передумови формування цивільного та комерційного права Європейського Союзу

Практичне заняття 1

**Історичні та доктринальні підвалини формування цивільного і комерційного права
Європейського Союзу**

Питання для обговорення

1. Зміст концепту «європеїзації приватного права».
2. Свободи Єдиного європейського ринку як чинник європеїзації приватного права.
3. Роль Проекту принципів європейського договірної права у європеїзації приватного права.
4. Роль проекту Європейського цивільного кодексу у європеїзації приватного права.
5. Роль проекту принципів «ACQUIS» у європеїзації приватного права.
6. Роль Draft Common Frame of Reference у європеїзації приватного права.

Практичні завдання

1. Підготувати презентацію за одною із запропонованих тем.

Теми презентацій

1. Європейські приватноправові сім'ї: формування, сучасна правова географія, стан та тренди.
2. Форми впливу права Європейського Союзу на європеїзацію приватного права.

3. Судова практика в системі джерел сучасного приватного права країн Європи.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми, насамперед, здобувачі мають вирішити низку доктринальних питань, зокрема співвіднести поняття «публічне право» і «приватне право», «приватне право» і «цивільне право», «право Європейського Союзу» і «Європейське право», засади концепту «європеїзації приватного права», визначити основні передумови, важливі чинники та етапи еволюції приватного права в країнах Європи, ознаки основних європейських приватноправових сімей та особливості сучасної правової географії.

Здобувачам слід проаналізувати вплив цивільних кодексів «пасіонарного» типу, ініціатив міжнародних організацій щодо зближення приватного права, академічні проекти уніфікації та гармонізації приватного права на формування приватного права у країнах Європи.

Окремо здобувачам слід проаналізувати хронологію європейської інтеграції та її вплив на розвиток приватного права в країнах Європи.

Для розуміння концепту «європеїзації приватного права» здобувачам рекомендується проаналізувати витoki і чинники європейської інтеграції; правові засади Єдиного європейського ринку; роль права Європейського Союзу у сучасних правопорядках країн-членів; дослідити виокремлення приватного права як тенденцію еволюції правової системи Європейського Союзу.

При вивченні теми здобувачам слід враховувати дуалістичну (публічно-приватну) правову природу багатьох норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу.

Здобувачі мають дослідити внесок академічного середовища у формування європейського приватного права, зокрема проаналізувати передумови, чинники та наслідки розробки: Проекту принципів європейського договірної права, Проекту європейського цивільного кодексу, Проекту принципів «ACQUIS», Проекту загальної довідкової схеми» (DCFR)

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Акіменко Ю. Ю. Виокремлення приватного права як тенденція еволюції правової системи ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 22. С. 94-98. URL: <http://nbuv.gov.ua>
2. Блажівська О. Особливості гармонізації цивільного законодавства України із принципами та модельними правилами Європейського приватного права. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3. С. 10-16. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua>
3. Звягіна І.Н. Кодифікація цивільного законодавства Євросоюзу: порівняльно-правове та історичне дослідження. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2012. 4 (16). С. 84-87. URL: <https://ela.kpi.ua>
4. Schmid D. «(Do) We Need a European Civil Code (?)». *Annual Survey of International & Comparative Law*. 2012. Vol. 18: Iss. 1. Article 11. pp. 263-293. URL: <http://digitalcommons.law.ggu.edu>
5. Lando O. Some Features of the Law of Contract in the Third Millenium. *Scandinavian Studies in Law*. 2000. № 40. P. 343–402. URL: <https://scandinavianlaw.se>
6. Крупчан, О. Д., Гайдулін О. О. Європеїзація приватного права як герменевтична проблема цивілістики: постановка питання інституалізації інтерпретаційного права. *Юридична Україна*. 2019. № 11. С. 21-30. URL: <http://yu.yuricom.com/wp-content>

7. Смітс Я. Європейське приватне право як змішана правова система. *Європейське право*. 2012. № 2–4. С. 215-225. URL: <https://rd.ua>
8. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Рекодифікації цивільного законодавства в контексті інтеграції України у правовий простір ЄС. *Часопис цивілістики*. 2019. Вип. 34. С. 6-10. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
9. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивілізаційний підхід у дослідженні приватного права як європейського концепту. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 6-12. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
10. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивільні кодекси «пасіонарного» типу: європейські прототипи. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* 2012. Вип. 66. С. 7-16. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
11. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Концепт «правове забезпечення» в контексті правової адаптації до умов внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. 16. 2015. С. 35-43. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
12. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Особливості розуміння цивільного права в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Часопис цивілістики*. 2019. Вип. 35. С. 6-12. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
13. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як «Європейський концепт»: підґрунтя та кореляти. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 8-16. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
14. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Принципи DCFR: сутність та значення для Гармонізації цивільного законодавства України з правом Європейського Союзу. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 164-170. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
15. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права: Відкрита лекція. Київ: Видавництво «Логос», 2007. Серія науково-методичних видань “Академія порівняльного правознавства”. Випуск 7. 28 с. URL: <https://www.academia.edu>

16. Гайдунін О.О. Європеїзація приватного права як герменевтична проблема цивілістики: постановка питання інституалізації інтерпретаційного права. Юридична Україна. 2019. № 11. С. 21-30. URL: <http://yu.yuricom.com>

Тема 2. Джерела цивільного і комерційного права Європейського Союзу

Практичне заняття 2

Джерела цивільного і комерційного права Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Юридична природа правопорядку Європейського Союзу.
2. Виокремлення приватного права як тенденція еволюції правопорядку Європейського Союзу.
3. Приватне право Європейського Союзу як змішана правова система.
4. Співвідношення актів первинного і вторинного права Європейського Союзу в механізмі регулюванні цивільних та комерційних відносин країн-членів.
5. Рішення Суду Європейського Союзу в системі джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу.
6. Екстериторіальна дія норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Підготувати презентацію за одною із запропонованих тем.

Теми презентацій

1. Нормотворча діяльність інститутів Європейського Союзу.
2. Співвідношення *Acquis* Європейського Союзу з національним законодавством країн-членів.
3. Транспозиція норм права Європейського Союзу в умовах впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми здобувачам насамперед мають проаналізувати доктринальні засади вчення про джерела права, зокрема, поняття, ознаки, форми, класифікацію джерел права, а також типи правових сімей.

При вивченні теми здобувачам слід враховувати, що право Європейського Союзу поєднує традиції континентальної правової сім'ї і правової сім'ї загального права. Також здобувачам слід враховувати, що в праві Європейського Союзу публічноправові та приватноправові начала тісно між собою пов'язані.

Засвоєнню теми сприятиме вирішення здобувачами низки доктринальних питань, зокрема, розмежування понять «право економічної інтеграції Європейського Союзу», «цивільне та комерційне право Європейського Союзу», «торгове право Європейського Союзу», «корпоративне право Європейського Союзу». Завдяки такому підходу забезпечується чітке розуміння системи джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу та перспектив її розвитку.

Для розуміння архітектури системи джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу здобувачам слід проаналізувати: по-перше, їх поділ на джерела «первинного» і «вторинного» права; по-друге, юридичну природу та значення рішень Суду Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини для формування окремих країн Європейського континенту, по-третє, співвідношення джерел «жорсткого» і «м'якого» права в системі джерел права Європейського Союзу. Отриманні результати сприятимуть розумінню механізму набуття чинності, принципів застосування норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу, особливостей дії норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу у часі, просторі та за колом осіб.

З метою генерування навичок аналізу, тлумачення та застосовування норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу здобувачам слід приділити увагу вивченню засобів та прийомів юридичної техніки, які застосовують інститути Європейського Союзу у процесі нормотворчості.

На підставі аналізу положень Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу, Угоди про Європейську економічну зону,

здобувачам слід розглянути екстериторіальний характер норм права Європейського Союзу, розкрити зміст поняття «Брюссельський ефект».

На підставі аналізу положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, здобувачам слід проаналізувати умови та вимоги застосування норм цивільного та комерційного права Європейського Союзу у правовідносинах за участю українських господарюючих суб'єктів та громадян.

Для розуміння передумов, вимог, цілей та напрямів зближення цивільного та господарського права України з правом Європейського Союзу здобувачам слід ознайомитись з інструментами державного стратегічного управління адаптацією законодавства України до права Європейського Союзу та методологією експертизи актів національного законодавства на відповідність *Acquis* Європейського Союзу.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law /* COM/2001/0398 final */. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
3. Communication from the Commission to the Parliament and the Council – A More Coherent European Contract Law – An Action Plan. 12 February 2003. COM (2003) 68 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)).
URL: <https://eur-lex.europa.eu>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з

іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Дорожня карта законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2018-2019 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
8. Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 18.11.2014 р. №1601/11/10/14-14. URL: <https://6aas.gov.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Moens G., Trone J. Commercial Law of the European Union. Dordrecht; New York: Springer, 2010. 486 p. URL: <https://www.academia.edu>
2. Froufe P. M. Economic Constitution of the Europea Union, before and after Lisbon (between the principle of Competition and the «Social Market Economy». *EU Law Jounal*. 2017. Vol. 3. No. 1. pp 109-122. URL: <https://revistas.uminho.pt>
3. Schmid D. «(Do) We Need a European Civil Code (?)». *Annual Survey of International & Comparative Law*. 2012. Vol. 18: Iss. 1. Article 11. pp. 263-293. URL: <http://digitalcommons.law.ggu.edu>

4. Куттловчі Ш. Правова природа та джерела торгового права Європейського Союзу. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 1(36). С. 76-80. URL: file:///D:/%D0%97%
5. Панкратова В.О. Загальні принципи права як джерело права Європейського Союзу. *Правові горизонти*. 2021. Т. 14. № 2. С. 111-117. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua>
6. Лідовець Р.А. Основні джерела Європейського договірної права. Актуальні проблеми міжнародних відносин: *Збірник наукових праць*. 2004. Випуск 48. Частина II. С. 50-52. URL: <https://eprints.ua.edu.ua>
7. Форманюк В.В. Система джерел права Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 83-88. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
8. Смирнова К.В. Джерела права Європейського Союзу: новітні тенденції розвитку. *Право України*. 2017. Вип. 6. С. 90-97. URL: <https://rd.ua>
9. Яковюк І. Система джерел права Європейського Союзу: загальна характеристика. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 1. С. 209-220. URL: <http://phtl.nlu.edu.ua>
10. Куттловчі Ш. Правова природа та джерела торгового права Європейського Союзує. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 1(36). С. 76–80. URL: file:///D:/%D0%97%
11. Ковалишин О.Р. Види джерел корпоративного права Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2015. Вип. 39. С. 122-132. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
12. Яворська І. Рішення суду ЄС як джерело права внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Вісник Львівського університету*. 2017. Серія «Міжнародні відносини». № 42 С. 201-207. URL: <http://publications.lnu.edu.ua>
13. Тимченко Л., Кононенко В. Вплив суду ЄС на розвиток права Європейського Союзу. *Європейське право*. 2012. № 1. С. 189-196. URL: <https://rd.ua>

14. Звягіна І. Н. Кодифікація цивільного законодавства Євросоюзу: порівняльно-правове та історичне дослідження. *ВІСНИК НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2012. Вип. 4 (16). С. 84-87. URL: <https://ela.kpi.ua>

Змістовий модуль 2. Основні інститути цивільного і комерційного права Європейського Союзу

Тема 3. Юридичні особи в праві Європейського Союзу

Практичне заняття 3

Юридичні особи в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування корпоративного права Європейського Союзу.
2. Система джерел корпоративного права Європейського Союзу.
3. Категорія «юридична особа» в праві Європейського Союзу.
4. Організаційно-правові форми європейських юридичних осіб.
5. Тенденції розвитку правового інституту європейської юридичної особи.
6. Ознаки та види підприємств в праві Європейського Союзу.
7. Класифікація підприємств в праві Європейського Союзу.
8. Переміщення компаній в межах Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Підготувати презентацію за одною із запропонованих тем.

Теми презентацій

1. Еволюція концепції юридичної особи в контексті європейської інтеграції.
2. Організаційно-правові форми європейських юридичних осіб.
3. Перспективи розвитку інституту європейських юридичних осіб.

4. Форми гармонізації та уніфікації корпоративного права країн-членів Європейським Союзом.
- 5.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми насамперед здобувачам мають розглянути доктринальні засади вчення про юридичну особу, зокрема, поняття та ознаки юридичної особи, їх організаційно-правові форми та класифікацію, порядок їх створення та ліквідації за законодавством України.

Особливу увагу здобувачам слід сконцентрувати на еволюції концепції юридичної особи в контексті європейської інтеграції та формування приватного права Європейського Союзу. Для цього здобувачам варто дослідити передумови формування, стан та перспективи розвитку системи джерел права Європейського Союзу, які регулюють корпоративні правовідносини. Ця система складається з Договору про функціонування Європейського Союзу, так званих «директив Європейського Союзу про право компаній», спрямованих на гармонізацію законодавств про компанії країн-членів; регламентів Європейського Союзу, які визначають ознаки, організаційно-правові форми, умови та порядок утворення наднаціональних юридичних осіб (Європейське об'єднання з економічних інтересів, Європейське акціонерне товариство, Європейське кооперативне товариство), правових позицій Суду Європейського Союзу щодо визначення змісту поняття «підприємство».

Для ґрунтового розуміння внеску Європейського Союзу у регулювання корпоративних правовідносин здобувачам варто провести змістовний аналіз Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/1132 від 14 червня 2017 року щодо деяких аспектів корпоративного права (кодифікація), Регламенту Ради (ЄЕС) №2137/85 від 25 липня 1985 року про Європейське об'єднання з економічних інтересів (EEIG), Регламенту Ради (ЄС) №2157/2001 від 8 жовтня 2001 про Статут європейського товариства (SE), Регламенту Ради (ЄС) №1435/2003 від 22 липня 2003 року про Статут європейського кооперативного товариства (SCE), правових позицій сформованих під час розгляду Судом Європейського Союзу справ C-41/90

Klaus Höfner and Fritz Elser v. Macrotron GmbH. European, C-180/98 Pavlov and Others v Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, C-205/03 P FENIN v. Commission, Case T-66/99 Minoan Lines SA v Commission of the European Communities.

Окремо здобувачам слід проаналізувати правовий статус наднаціональних інституційних форм політичного та наукового співробітництва: Європейське об'єднання територіального співробітництва, Європейський консорціум дослідницьких інфраструктур, Європейська політична партія та Європейський політичний фонд. Нормативну основу цього аналізу складатиме Регламент Ради (ЄС) про правову базу Співтовариства для Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури № 723/2009, Регламент (ЄС) № 1082/2006 Європейського Парламенту та Ради від 5 липня 2006 р. про Європейські об'єднання (угруповання) територіального співробітництва; Регламент (ЄС, Євратом) № 1141/2014 Європейського Парламенту та Ради від 22 жовтня 2014 року про статут і фінансування Європейських політичних партій і Європейські політичні фонди

На завершальному етапі підготовки до практичного заняття здобувачам слід проаналізувати стан та перспективи транспозиції норм права Європейського Союзу про юридичні особи та корпоративні правовідносини до цивільного та господарського права України.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
3. Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. Council Regulation (EC) No 1435/2003 of 22 July 2003 on the Statute for a European Cooperative Society (SCE). URL: <https://eur-lex.europa.eu>

5. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
6. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
7. Regulation (EU, Euratom) No 1141/2014 of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 on the statute and funding of European political parties and European political foundations. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
8. Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (codification) (Text with EEA relevance. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
9. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
10. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 23 April 1991. Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
11. Judgment of the Court of 12 September 2000. Pavel Pavlov and Others v Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten. URL: <https://curia.europa.eu>
12. Judgment of the Court of First Instance (Fifth Chamber) of 11 December 2003. Minoan Lines SA v Commission of the European Communities. URL: <https://curia.europa.eu>
13. Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422) URL: <https://eur-lex.europa.eu>
14. Європейська хартія малих підприємств : Міжнародний документ (Європейський Союз) від 19.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource] / compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskiy M.I., Barsky V.R. (Technicaleditor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
2. Данелія О.С. Концепція юридичної особи в контексті європейського права. *Studii Juridice Universitare*. 2016. № 3-4. С. 205-2016. URL: <https://ulim.md>
3. Калініна О. Переміщення компаній в межах Європейського Союзу: нові перспективи для юридичних осіб. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2018. Вип. № 9/2. С. 27-44. URL: <http://journals.iir.kiev.ua>
4. Кібенко, О. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. [Електронний ресурс]. *Судово-юридична газета*. 16.07.2019 <https://sud.ua>
5. Кметик Х. В. Особливості правового регулювання створення та діяльності нових організаційно-правових форм юридичних осіб згідно з правом Європейського Союзу. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. Число 1(14). С.203-208. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

6. Ковалишин О.Р. Види джерел корпоративного права Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2015. Вип. 39. С. 122-132. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
7. Лукач І. В. Значення господарсько-правового регулювання корпоративних відносин у контексті євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 54-59. URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua>
8. Марущак Я. Товариства в Європейському Союзі: права та обов'язки їх учасників. *Цивільне право і процес*. 2017. № 6. С. 43-47. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua>
9. Мовчан О.О. Поняття «компанія» та його тлумачення в законодавстві Європейського Союзу та України. *Наукові записки*. 2003. Том 22. Частина II. С. 245-247. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua>
10. Овечкіна О.С. Способи вирішення колізійних питань статусу юридичних осіб у праві ЄС та в законодавстві деяких його держав-членів. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 392-398. URL: <file:///D:/%D0%97%>
11. Право компаній: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *Acquis communautaire* Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. 2009. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://just.odessa.gov.ua>
12. Саветчук В. М. Еволюція правового регулювання злиття та приєднання юридичних осіб за правом Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 68-71. URL: <http://lsej.org.ua>
13. Товкун І. М. Окремі питання процедури створення компанії у Європейському Союзі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2014. № 1106. Вип. 17. С. 117-121. URL: <http://nbuv.gov.ua>
14. Gorriz C. EU Company Law: Past, Present and ... Future? *Global Jurist*. 2018. Volume 19. Issue 1. pp. 1-21. URL: <https://www.researchgate.net>
15. Jacobsen C.B. An introduction to modern EU company law. RGSL working papers № 28. Riga. 2005. URL: <https://www.rgsl.edu.lv>

16. Altinişik U. Free Movement of Companies with in the EU. *Ankara Bar Review*. 2012. № 1. pp. 101-117. URL: <http://www.ankarabarosu.org.tr>

Тема 4. Захист конкурентного середовища в праві Європейського Союзу

Практичне заняття 4

Захист конкурентного середовища в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування антимонопольної політики та конкурентного права Європейського Союзу.
2. Асquis Європейського Союзу у сфері захисту конкурентного середовища та запобігання недобросовісній комерційній практиці.
3. Співвідношення вимог конкурентного законодавства Європейського Союзу та принципу свободи договору.
4. Поняття «несумлінна комерційна практика» в праві Європейського Союзу.
5. Правові засоби запобігання укладанню антиконкурентних угод в Європейському Союзі.
6. Правові засоби запобігання зловживанню домінуючим становищем на ринку в Європейському Союзі.
7. Праве регулювання злиття та поглинання компаній в Європейському Союзі.
8. Поняття «антидемпінгові заходи» в праві Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Напрацювати навички інформаційного пошуку джерел права Європейського Союзу за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.
3. Проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на практичному занятті.

Теми презентацій

1. Система джерел конкурентного права Європейського Союзу.
2. Суб'єкти конкурентного права Європейського Союзу.
3. Інституційний механізм забезпечення конкурентної політики Європейського Союзу.
4. Природа, функції та форми діяльності Європейської мережі з питань конкуренції (ECN).

Ситуаційна вправа 1.

Європейська комісія розпочала офіційне розслідування, щоб визначити, чи могла Microsoft порушити правила конкуренції Європейського Союзу, зв'язавши або об'єднавши свій продукт для зв'язку та співпраці Teams зі своїми популярними пакетами для бізнесу Office 365 і Microsoft 365 .

Корпорація Майкрософт включає *Teams* у свої закріплені хмарні пакети продуктивності для бізнес-клієнтів *Office 365* і *Microsoft 365*. Європейська Комісія стурбована тим, що Microsoft може зловживати та захищати свої позиції на ринку програмного забезпечення для продуктивності, обмежуючи конкуренцію в Європейській економічній зоні (ЄЕЗ) щодо продуктів для зв'язку та співпраці .

Обґрунтуйте позицію Європейської Комісії посиланнями на положення первинного та вторинного права Європейського Союзу.

Ситуаційна вправа 2.

У березні 2001 року приватна компанія Tetra Laval SA, створена згідно з французьким законодавством та є дочірньою компанією холдингу Tetra Laval BV (заявник), що належить групі Tetra Laval, публічно заявила про свої претензії на акції, випущені в обіг французькою компанією Sidel SA та котирувалися на ринку. Тоді ж Tetra Laval SA придбала близько 9,75% акцій Sidel у третіх осіб та директорів Sidel. Згодом Tetra Laval SA стала володаркою 95,2% акцій Sidel. Tetra входить до складу компанії Tetra Pak, яка діє переважно на ринку рідкої їжі в картонній упаковці, де вона є лідером. Sidel займається виробництвом пакувального

обладнання та систем, що переважно використовуються для виготовлення поліетилену тетрафталіту (ПЕТ) пластикових пляшок. У травні 2001 року Європейська Комісія було направлено нотифікацію про придбання Tetra акцій Sidel. Сторони погодилися, що операція зі злиття підпадає під дію Регламенту і поширюється на всю територію Співтовариства.

Проте своїм рішенням Європейська Комісія визнала нотифіковану концентрацію несумісною із спільним ринком, а також ухвалила рішення щодо вжиття заходів щодо відновлення умов ефективної конкуренції на відповідному ринку.

Обґрунтуйте позицію Європейської Комісії посиланнями на положення первинного та вторинного права Європейського Союзу.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми, насамперед, здобувачі мають розглянути доктринальні засади правового регулювання економічної конкуренції, співвіднести поняття «економічна конкуренція», «конкурентне середовище», «конкурентне право» та «антимонопольна політика».

Особливу увагу здобувачам слід сконцентрувати на аналізі передумов та основних етапів формування антимонопольної політики Європейського Союзу в контексті розвитку Європейського єдиного ринку, її забезпеченню джерелами первинного та вторинного права Європейського Союзу. Для ґрунтового розуміння гарантій конкурентного середовища, форм та підстав притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у Європейському Союзі здобувачам варто провести змістовний аналіз розділу VII Договору про функціонування Європейського Союзу (статі 101-109), Регламенту Ради (ЄС) № 1/2003 від 16 грудня 2002 року про впровадження правил конкуренції, викладених у статтях 81 і 82 Договору, Регламенту Ради (ЄС) №139/2004 від 20 січня 2004 року щодо контролю за концентраціями суб'єктів господарювання, Директиви (ЄС) 2019/1 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року щодо надання повноважень конкурентним відомствам держав-членів для більшої

ефективності правозастосування та забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку, яка є обов'язковою для імплементації (Директива ECN+), Регламенту Ради (ЄС) 2015/1589 від 13 липня 2015 року, що встановлює детальні правила застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу (кодифікація), правових позицій сформованих під час розгляду Судом Європейського Союзу справ T-201/04 Microsoft Corp. v Commission, T-48/00 Corus UK Ltd, formerly British Steel plc v Commission, 85/76 Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission, 40/73 Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA and others v Commission, 48/69 Imperial Chemical Industries Ltd. v Commission.

Здобувачам слід враховувати, що конкурентне право Європейського Союзу характеризує також активна практика прийняття та застосування актів soft law, які кодифікують правозастосовну практику Європейської Комісії і Суду Європейського Союзу

Здобувачам варто звернути увагу на місце Європейської Комісії у інституційному контрольному механізмі антимонопольної політики Європейського Союзу, і окремо на функції Європейського комісару з питань конкуренції.

На основі навчальної та наукової літератури, а також повідомлень у засобах масової інформації здобувачі повинні підготувати дайджест з 2-3 прикладами санкцій та інших заходів, які були вжиті на практиці до порушників конкурентного права Європейського Союзу, проаналізувати фабули справ та визначити правову аргументацію для їх вирішення.

На підставі аналізу джерел первинного та вторинного права Європейського Союзу здобувачам слід визначити територіальні межі дії та коло суб'єктів норм корпоративного права Європейського Союзу, можливості їх застосування для регулювання відповідних правовідносин за участю українських суб'єктів господарювання. При аналізі правового забезпечення конкуренції здобувачам слід враховувати, що воно розвивається у тісному взаємозв'язку з корпоративним правом Європейського Союзу.

На завершальному етапі підготовки до практичного заняття здобувачам слід проаналізувати стан та перспективи транспозиції норм конкурентного права Європейського Союзу до антимонопольного законодавства України.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
3. Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. Directive (EU) 2019/1 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 to empower the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers and to ensure the proper functioning of the internal market (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
5. Council Regulation (EU) 2015/1589 of 13 July 2015 laying down detailed rules for the application of Article 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union (codification) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
6. Judgment of the Court of First Instance (Grand Chamber) of 17 September 2007. Microsoft Corp. v Commission of the European Communities. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
7. Judgment of the Court of First Instance (Second Chamber) of 8 July 2004. Corus UK Ltd, formerly British Steel plc v Commission of the European Communities. URL: <https://curia.europa.eu>
8. Judgment of the Court of 13 February 1979. Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission of the European Communities. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

9. Judgment of the Court of 16 December 1975. Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA and others v Commission of the European Communities.
10. Judgment of the Court of 14 July 1972. Imperial Chemical Industries Ltd. v Commission of the European Communities. <https://eur-lex.europa.eu>
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
12. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакулєнко, Ван Елсувєге П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінєне і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додактова література

1. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource] / compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskyi M.I., Barskyu V.R. (Technicaleditor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
2. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

3. Вовк Т.В., Перемот С.В. Система конкурентного законодавства Європейського Союзу. Правове регулювання правил конкуренції в Україні. Шляхи адаптації законодавства України. Київ: РВА “Тріумф”, 2006. 416 с. URL: <https://just.odessa.gov.ua>
4. Денисенко М. П., Манько А. В. Формування державної конкурентної політики України в умовах євроінтеграції. *Вісник КНУТД*. 2015. № 6 (93). С. 22-29. URL: <file:///D:/%D0%97%>
5. Дуцька А.В. Конкурентні відносини в економіці країн Європейського Союзу. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 4. С. 14–29. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
6. Швидка Т. Історія формування антимонопольної політики та законодавства в Європейському Союзі. *Право і суспільство*. 2019. №1. С. 176–181. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua>
7. Смирнова К. В. Джерела антимонопольного права Європейського Союзу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Міжнародні відносини. 2013. Вип. 2. С. 47–50. URL: <http://nbuv.gov.ua>
8. Євроінтеграційна діяльність. [Електронний ресурс]. 29.09.2021. Офіційний сайт Антимонопольного комітету України. URL: <https://amcu.gov.ua>
9. Сірант М. М. Принципи правового регулювання публічних закупівель в Європейському Союзі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 23. С. 127-133. URL: <https://ena.lpnu.ua>
10. Проскурня О.М. Світова та конкурентна політика країн Європейського Союзу: конспект лекцій. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 41 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua>
11. Бояр А. Вплив Європейського Союзу на формування системи конкурентного регулювання в Україні. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 1 (9). С. 345-358. URL: <file:///C:/Users>
12. Мотиль В. Правові аспекти застосування антидемпінгових заходів ЄС. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 36. Частина 2. С. 49-58. URL: <https://intrel.lnu.edu.ua>

Тема 5. Торгівля товарами та послугами в праві Європейського Союзу

Практичне заняття 5

Регулювання торгівлі товарами та послугами в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування Європейського єдиного ринку та спільної митної політики Європейського Союзу.
2. Acquis Європейського Союзу у сфері торгівлі товарами та послугами.
3. Свобода руху товарів: поняття, зміст, правове забезпечення.
4. Спільна митна політика Європейського Союзу.
5. Непрямі форми правового впливу Європейського Союзу на світову торгівлю.
6. Механізм визначення преференційного походження товарів в Європейському Союзі.
7. Правове регулювання правовідносини у сфері електронної комерції в Європейському Союзі.
8. Правове регулювання правовідносини у сфері публічних закупівель в Європейському Союзі.
9. Правові засади впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Практичні завдання:

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Напрацювати навички інформаційного пошуку джерел права Європейського Союзу за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.
3. Проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на практичному занятті.

Теми презентацій

1. Правові гарантії свободи руху товарів в умовах Єдиного європейського ринку.

2. Юридична природа, функції та види джерел торгового права Європейського Союзу.
3. Напрями адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу про електронну комерцію.
4. Правові засади експорту українських товарів до Європейського Союзу.

Ситуаційна вправа 1.

Починаючи з 15 квітня 2023 року Польща, Угорщина, Словаччина та Болгарія по черзі заборонили імпорту агропродукції з України. Європейська Комісія обіцяла новий пакет підтримки аграріїв загальною вартістю €100 млн й активацію надзвичайних захисних заходів відповідно до чинного Регламенту про автономні торговельні заходи для пшениці, ріпаку, соняшнику та кукурудзи, імпорту яких з України тимчасово заборонений.

11 травня 2023 року Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія і Болгарія звернулися до Європейської Комісії з закликом запропонувати механізми захисту для аграріїв від напливу агропродукції з України.

Європейська Комісія з 2 травня до 5 червня 2023 року заборонила імпорту пшениці, кукурудзи, ріпаку та насіння соняшнику українського походження до Болгарії, Угорщини, Польщі, Румунії й Словаччини.

Згодом Європейський Союз продовжив до 15 вересня 2023 року запобіжні заходи щодо імпорту українського зерна до вказаних п'яти країн.

Оцініть рішення Європейської Комісії на відповідність актам первинного та вторинного права Європейського Союзу, а також Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Ситуаційна вправа 2.

27 грудня 2022 року набула чинності Директива 2014/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року про гармонізацію законодавства

держав-членів стосовно надання на ринку радіобладнання та скасування Директиви 1999/5/ЄС.

Директива передбачає, що до 28 грудня 2024 року більшість мобільних електронних пристроїв, які використовуються на території Європейського Союзу, повинні будуть заряджатися через порт USB Type-C зі стандартом швидкої зарядки USB Power Delivery.

До того часу USB-C має стати стандартним для смартфонів, планшетів, цифрових камер, навушників, гарнітур, портативних ігрових консолей, портативних колонок, електронних ридерів, клавіатур, мишок, портативних навігаційних систем і навушників. Для ноутбуків термін продовжено до 28 квітня 2026-го. Крім того, Європейська комісія може з 2025 року й що п'ять років після цього розширювати категорію пристроїв, на які поширюється дія директиви.

Держави-члени ЄС мають імплементувати положення директиви в національне законодавство до 28 грудня 2023 року.

Переважна більшість учасників ринку мобільних електронних пристроїв позитивно відреагували на запровадження єдиного стандарту роз'єму для заряджання.

Після багаторічної суперечки з інститутами Європейського Союзу компанія Apple також погодилась запровадити в iPhone15 замість власного стандарту Lightning роз'єм USB-C. Однак, згідно з витоками інформації компанія Apple обмежить роботу сторонніх кабелів зі своїми смартфонами.

Враховуючи ці чутки, Європейський комісар з питань внутрішнього ринку Тьєррі Бретон зробив спробу випередити плани Apple за чотири місяці до презентації iPhone15. За відомостями ЗМІ, компанія Apple була попереджена листом Європейського комісару з питань внутрішнього ринку, в якому було вказано на те, що обмеження взаємодії з зарядними пристроями буде «неприйнятним».

В листі було вказано на те, що електронні мобільні пристрої, які не відповідають вимогам єдиного зарядного пристрою, не будуть допущені на Єдиний європейський ринок.

Оцініть рішення Європейської Комісії на відповідність актам первинного та вторинного права Європейського Союзу та принципам Єдиного європейського ринку.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

При вивченні цієї теми здобувачі, насамперед, мають визначити місце Європейського Союзу у світовій торгівлі, основні етапи формування спільної митної політики Європейського Союзу та джерела її правового забезпечення. Окремо здобувачам варто проаналізувати зміст та співвіднести понять «торгове право» та «комерційне право». Здобувачам слід враховувати, що торгове право Європейського Союзу визначає правові засади торгівлі між країнами-членами Європейського Союзу в умовах Єдиного європейського ринку, а також принципи торгівлі з третіми країнами, в тому числі, з Україною.

Важливе значення для розкриття теми має аналіз гарантій свободи руху товарів як однієї з фундаментальних свобод Європейського єдиного ринку, тлумачення поняття «товар» в джерелах вторинного права Європейського Союзу, доробку Європейського Союзу у сфері правового регулювання торгового представництва та посередництва, електронної комерції, публічних закупівель.

Аналізуючи систему джерел права Європейського Союзу, що регулюють торгівлю товарами та послугами, здобувачам слід враховувати: по-перше, що деякі з них можуть розглядатись і як джерела договірного (контрактного) права або споживчого права Європейського Союзу; по-друге, що експортно-імпортні операції за участю резидентів третіх країн регулюються також нормами митного права Європейського Союзу та низки міжнародних договорів, одною зі сторін яких є Європейський Союз.

На підставі аналізу джерел первинного та вторинного права здобувачі мають визначити дію норм торгового права Європейського Союзу у просторі та за колом осіб, можливості їх застосування до відповідних правовідносин за участю українських суб'єктів господарювання.

Особливу увагу здобувач має звернути на аналіз законодавчої бази Європейського Союзу, яка регламентує продаж широкого спектру товарів в умовах Єдиного європейського ринку: Регламент (ЄС) № 765/2008 Європейського Парламенту та Ради від 9 липня 2008 року, що встановлює вимоги до акредитації та ринкового нагляду, що стосуються маркетингу продукції, і скасовує Регламент (ЄЕС) № 339/93, Директива № 768/2008/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 липня 2008 року про загальні рамки для маркетингу продукції та скасування Рішення Ради 93/465/ЄЕС, Регламент (ЄС) 2019/1020 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про ринковий нагляд і відповідність продукції та внесення змін до Директиви 2004/42/ЄС та Регламентів (ЄС) № 765/2008 та (ЄС) № 305/ 2011/

Також здобувач має звернути увагу на непрямі форми впливу Європейського Союзу на торгівлю товарами, зокрема, ті, що передбачені Регламентом Комісії (ЄС) № 666/2013 від 8 липня 2013 року про імплементацію Директиви 2009/125/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо вимог екодизайну для пирососів, Регламентом (ЄС) 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року щодо надання на ринку Союзу та експорту з Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних із знищенням і деградацією лісів, а також про скасування Регламенту (ЄС) № 995/2010.

Окремо здобувачам слід проаналізувати вплив на торгівлю товарами в умовах Єдиного європейського ринку необов'язкових інструментів (ненормативних документів), зокрема, «Блакитної настанова» з імплементування правил ЄС щодо продуктів у редакції 2022 року.

Розглядаючи правові засади електронної комерції в Європейському Союзі здобувачі мають зосередити увагу на аналізі положень Повідомлення Комісії до Європейського парламенту, Ради, європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів «Стратегія цифрового єдиного ринку для Європи», а також Директиви № 2000/31/ЄС, яка залишається ключовим актом ЄС щодо регулювання в сфері електронної комерції, незважаючи на те, що багато чого змінилося з моменту її прийняття.

Особливу увагу здобувачам слід уділити аналізу еволюції правових засад торгівлі між Україною та Європейським Союзом, зокрема, запровадженню поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, перспектив подальшої транспозиції норм торгового права Європейського Союзу до цивільного, законодавства України.

На завершальному етапі підготовки до практичного заняття здобувачами слід проаналізувати фабули ситуаційних вправ та визначити правову аргументацію для їх вирішення.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code (recast).
URL: <https://eur-lex.europa.eu>
3. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce').
URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) No 339/93 (Text with EEA relevance) <https://eur-lex.europa.eu>
5. Decision No 768/2008/EC of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on a common framework for the marketing of products, and repealing Council Decision 93/465/EEC (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
6. The 'Blue Guide' on the implementation of EU product rules 2022 2022/C247/01 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>

7. Regulation (EU) 2019/1020 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and Regulations (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011 (Text with EEA relevance.) URL: <https://eur-lex.europa.eu>
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Торговельна політика ЄС та Україна : навчальний посібник / О. В. Кубатко, Т. В. Пімоненко. [Електронний ресурс]. Суми : Сумський державний університет, 2019. 143 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua>
2. Шнирков О. І. Спільна торговельна політика Європейського Союзу. матеріали для лекцій. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. 2019. 23 с. URL: <https://e-learning.iir.edu.ua>
3. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у торговельній та бюджетній сферах. [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: <https://www.me.gov.ua>
4. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації. Звіт підготовлений в рамках програми з

- інституційної розбудови KSE Institute, що здійснюється за фінансової підтримки Швеції [Електронний ресурс]. 2022. URL: <https://kse.ua>
5. Таптунова І., Казацька М. На шляху до єдиного цифрового ринку ЄС: електронна комерція. [Електронний ресурс]. 2021, ГО «Український центр європейської політики». 20 с. URL: <https://ucep.org.ua>
 6. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource] / compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskiy M.I., Barskyu V.R. (Technicaleditor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
 7. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.
 8. Куттловчі Ш. Правова природа та джерела торгового права Європейського Союзу. *Наукові праці МАУП*. 2013. вип. 1(36). С. 76–80. URL: <file:///D:/%D0%97%>
 9. Товкун І. М. Правове регулювання окремих положень Угоди в частині всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2. С. 60-67. URL: <http://nbuv.gov.ua>
 10. Височин І. Державне регулювання торговельної діяльності в Україні та світі: порівняльний аналіз. *Вісник КНТЕУ*. 2010. № 3. С. 11-23. URL: <file:///D:/%D0%97%>
 11. Лісіца В. Державне регулювання діяльності роздрібних торговельних мереж в Україні в контексті світового досвіду. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 3 (7). С. 79-89. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua>
 12. Давиденко Г. В. Європейський досвід застосування стандартів та їх вплив на міжнародну торгівлю. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 53-57. URL: <https://www.business-inform.net>
 13. Солодковська Г.В. Перспективи модернізації торговельної політики Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного*

університету. 2017. Вип. 12, част. 2. С. 121-126. URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua>

14. Пушкаръов В. Принципи що забезпечують вільний рух товарів між державами-членами ЄС. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*, Серия «Юридические науки». Том 22 (61). 2009. № 2. С. 383–388. URL: <https://cyberleninka.ru>
15. Каплюченко, Т. В. «Товар», «послуга», «споживач» як основні складові понятійно-категоріального апарату дослідження правового регулювання споживчого ринку ЄС. *Наук. вісн. міжнар. гуманітар. ун-ту*. Серія: Юриспруденція : зб. наук. пр. 2015. Вип. 13, т. 2. С. 39-42. URL: <http://dspace.opu.ua>
16. Таптунова І., Казацька М. На шляху до єдиного цифрового ринку ЄС: електронна комерція. Дослідження політики в контексті імплементації Додатку XVII-3 Угоди про асоціацію. [Електронний ресурс]. Київ: ГО «Український центр європейської політики». 2021. 20 с. URL: <https://ucerp.org.ua/wp-content>
17. Яловий К.В. Принципи торгового права Європейського Союзу. Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступ. к.ю.н. Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право. Інститут законодавства Верховної Ради України. 2011. 21 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>
18. Артамонова Г. Зовнішня торгівля України з ЄС: можливості та виклики. *Журнал європейської економіки*. 2019. Т. 18, № 3. С. 283-295. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua>

Тема 6. Договірні зобов’язання в праві Європейського Союзу

Практичне заняття 6

Договірні зобов’язання в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування договірної (контрактної) права Європейського Союзу.
2. Асquis Європейського Союзу у сфері договірних (контрактних) правовідносин.
3. Суб'єкти договірної (контрактної) права Європейського Союзу.

4. Роль Європейського Союзу у гармонізації договірної (контрактної) права країн-членів.
5. Регулювання контрактів купівлі-продажу в праві Європейського Союзу.
6. Регулювання контрактів про тимчасове використання майна (таймшер) в праві Європейського Союзу.
7. Регулювання контрактів перевезення в праві Європейського Союзу.
8. Регулювання контрактів страхування в праві Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Напрацювати навички інформаційного пошуку джерел права Європейського Союзу за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.
3. Підготувати презентацію за одною із запропонованих тем.

Теми презентацій

1. Європейська доктрина договірної права: стан та тренди.
2. Система джерел договірної (контрактної) права Європейського Союзу.
3. Напрями діяльності Європейського Союзу щодо гармонізації правового регулювання окремих видів договорів (контрактів) в країнах-членах.
4. Уніфікація правового регулювання договірних правовідносин за участю споживачів як чинник розвитку договірної (контрактної) права Європейського Союзу.

Методичні вказівки щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми здобувачам слід проаналізувати доктринальні засади вчення про цивільно-правовий договір, зокрема, поняття, ознаки, форми, класифікацію, порядок укладання, виконання та припинення цивільно-правових договорів за національним законодавством. Також здобувачам слід проаналізувати

еволюцію вчення про цивільно-правовий договір в контексті європейської інтеграції, природу та зміст ненормативних кодифікацій договірного (контрактного) права, розроблених за ініціативою або за підтримкою інститутів Європейського Союзу.

Здобувачі мають враховувати, що у розвиток договірного права Європейського Союзу дедалі помітнішу роль грають академічні проекти різних дослідницьких груп та наукових центрів. Це особливо помітно на тлі зближення національних законодавств держав-членів Європейського Союзу та створення єдиної правової основи у сфері договірних правовідносин на законотворчому рівні.

При вивченні теми здобувачі мають враховувати, що на станом на теперішній час договірні зобов'язання, ґрунтовно регулюються законодавством країн-членів Європейського Союзу. Проте Європейський Союз веде поступову роботу щодо гармонізації національних законодавств держав-членів у зазначеній сфері. Об'єктом правового регулювання Європейського Союзу вже виступають правовідносини, що виникають на підставі договорів страхування, споживчих договорів, договорів у сфері туризму, договорів у сфері перевезення тощо. Незважаючи на те, що законодавча база Європейського Союзу включає близько 50 директив щодо договірних зобов'язань, загальні правові концепції в цій сфері правового регулювання відсутні.

Здобувачі мають ознайомитися зі змістом чинних джерел договірного (контрактного) права Європейського Союзу, а також проектами правових актів, що обговорюються, зокрема Пропозиція щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради щодо загальноєвропейського права купівлі-продажу/*COM/2011/0635. Здобувачам важливо ознайомитись зі стратегічним баченням розвитку договірного (контрактного) права інститутами Європейського Союзу, яке міститься в Повідомленнях Комісії Європейському Парламенту та Раді: Європейське договірне право (2001); Більш узгоджене європейське договірне право – план дій (2003); Європейське договірне право та перегляд *acquis*: шлях вперед (2004).

Окрему увагу здобувачам слід приділити аналізу юридичної природи, змісту та умовам застосування Рамочного проекту загальних положень: принципи, визначення та модельні правила у сфері європейського приватного права (DCFR).

Претендентам слід розглянути аргументи на користь або проти впровадження контрактного кодексу Європейського Союзу. При аналізі договірного (контрактного) права Європейського Союзу здобувачам слід враховувати те, що воно розвивається в тісному взаємозв'язку з торговим правом і споживчим правом Європейського Союзу.

Особливе значення для вивчення теми має проведення здобувачами аналізу норм законодавства України про цивільно-правові договори на відповідність *Acquis* Європейського Союзу та визначення напрямів адаптації українського законодавства до права Європейського Союзу.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I).
URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No

2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). URL:

5. Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) № 295/91. *Official Journal of the European Union*. 17.02.2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
6. Directive 2008/122/EC of the European Parliament and of the Council of 14 January 2009 on the protection of consumers in respect of certain aspects of timeshare, long-term holiday product, resale and exchange contracts (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
7. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law/* COM/2011/0635 final - 2011/0284 (COD) */
<https://eur-lex.europa.eu>
8. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 11.10.2004 COM(2004) 651 final. URL: <https://commission.europa.eu>
9. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 12.2.2003. COM(2003) 68 final. A more coherent European contract law - action plan. URL: <https://commission.europa.eu>
10. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 11.07.2001. COM(2001) 398 final. European contract law. URL: <https://commission.europa.eu>
11. The Principles Of European Contract Law 2002. URL: <https://www.trans-lex.org>
12. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Prepared by the Study Group on a European Civil Code in 2009 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ec.europa.eu>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.

2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource]. Compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskyi M.I., Barskyi V.R. (Technical editor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
2. Belikova K. M. Evolution of basic doctrines and principles of contract law in Europe. Revista Amazonia Investiga. 2019. Vol. 8. pp. 173-182. URL: <https://amazoniainvestiga.info>
3. Акіменгко Ю. Ю. Засади контрактного права Європейського Союзу як орієнтир для гармонізації приватного права. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ ОЮА, Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса: Фенікс, 2014. Т. 2. С. 300-303. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
4. Абросімов С. Поняття та зміст адаптації цивільного законодавства України до законодавства ЄС у сфері купівлі-продажу. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4 (75-76). С. 217-225. URL: <file:///D:/%D0%97%>
5. Димінська О. Ю. Перспективи гармонізації договірного права ЄС. *Право.ua*. 2017. № 3. С. 132-137. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
6. Лідовець Р.А. Основні джерела Європейського договірного права. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Випуск Частина II. 2004. С. 50-52. URL: <https://eprints.ua.edu.ua>
7. Омельченко А. Застосування принципів європейського договірного права в комерційній практиці в Україні. *Юридична Україна*. 2013. № 7. С. 27-41. URL: <file:///D:/%D0%97%>

8. «Принципи європейського договірної права. Коментарі та рекомендації» [пер. з англійської ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів «ЗЕД»]. Київ: Асоціація «ЗЕД». 2013. 304 с. URL: <https://www.zed.ua>

Тема 7. Захист прав споживачів в праві Європейського Союзу

Практичне заняття 7

Захист прав споживачів в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування спільної політики Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів.
2. Асquis Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів.
3. Принципи захисту прав споживачів в Європейському Союзі.
4. Інституційне забезпечення захисту прав споживачів в Європейському Союзі.
5. Регулювання безпеки товарів в праві Європейського Союзу.
6. Регулювання якості послуг в праві Європейського Союзу.
7. Регулювання окремих видів споживчих договорів (контрактів) в праві Європейського Союзу.
8. Ознаки та функції об'єднання споживачів в праві Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Напрацювати навички інформаційного пошуку джерел права Європейського Союзу за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.
3. Проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на практичному занятті.

Методичні вказівки щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми здобувачі насамперед мають проаналізувати зміст категорій «споживач», «товар», «послуга» в актах первинного та вторинного права

Європейського Союзу. Також здобувачам слід проаналізувати основні етапи еволюції політики Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів та її правове забезпечення.

При аналізі споживчого права Європейського Союзу здобувачам слід враховувати те, що воно розвивається в тісному взаємозв'язку з договірним (контрактним) правом Європейського Союзу.

Важливе значення для розкриття теми має аналіз інституційного механізму захисту прав споживачів в Європейському Союзі. Здобувачам слід враховувати що він складається з інститутів Європейського Союзу, а також з об'єднань споживачів національного рівня. Для більш ґрунтовного вивчення теми здобувачам слід проаналізувати правове положення та компетенцію об'єднань споживачів - ANEC, BEUC, EUROCOOP, ECC Network тощо.

Бажано, щоб здобувачі на основі навчальної, наукової літератури або повідомлень у засобах масової інформації ознайомилися з конкретними прикладами застосування Європейською комісією санкцій або інших заходів, які вживаються на практиці до порушників споживчого права Європейського Союзу.

Особливе значення для вивчення теми має проведення здобувачами аналізу норм законодавства України про захист прав споживачів на відповідність *Acquis* Європейського Союзу та визначення напрямів адаптації українського законодавства до споживчого законодавства Європейського Союзу.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Regulation (EU) 2017/2394 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on cooperation between national authorities responsible for the enforcement of consumer protection laws and repealing Regulation (EC) No 2006/2004 (Text with EEA relevance) URL: <https://eur-lex.europa.eu>

3. Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) No 295/91 (Text with EEA relevance) - Commission Statement. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
5. Directive 98/6/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 on consumer protection in the indication of the prices of products offered to consumers URL: <https://eur-lex.europa.eu>
6. Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
7. Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
8. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
9. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
10. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic

commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce').

URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

11. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
12. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource]. Compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskyi M.I., Barskyi V.R.

- (Technicaeditor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p.
URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
2. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.
 3. Абросімов С. Поняття та зміст адаптації цивільного законодавства України до законодавства ЄС у сфері купівлі-продажу. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4 (75-76). С. 217-225. URL: <file:///D:/%D0%97>
 4. Комзюк В. Л. Актуальні проблеми імплементації Директиви 2008/122/ЄС «Про захист прав споживачів у зв'язку з деякими аспектами таймшеру, довгострокових відпусток, перепродажу та обміну прав». *Право і громадянське суспільство*. 2013. № 2. С. 111-118. URL: <file:///D:/%D0%97%>
 5. Письменна О. П. Політика Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* 2012. Вип. 46. С. 132-140. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
 6. Хижняк В. О. Стандарти ЄС щодо захисту прав споживачів: уроки для України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2017. Вип. 27(1). С. 99-102. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
 7. Микієвич М. М., Яворська І. М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. №1(1). С. 42-46. URL: <https://www.researchgate.net>
 8. Громовенко К.В. Компетенція ЄС у сфері прав споживачів: історико-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 146-151. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/4-2015>
 9. Каплюченко, Т. В. «Товар», «послуга», «споживач» як основні складові понятійно-категоріального апарату дослідження правового регулювання споживчого ринку ЄС. *Наук. вісн. міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія: Юриспруденція : зб. наук. пр.* 2015. Вип. 13, т. 2. С. 39–42. URL: <http://dspace.opu.ua>

Тема 8. Охорона прав інтелектуальної власності в праві Європейського Союзу.

Практичне заняття 8

Інтелектуальна власність в праві Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Соціально-економічні передумови формування єдиної політики Європейського Союзу у сфері охорони прав інтелектуальної власності.
2. Асquis Європейського Союзу у сфері охорони прав інтелектуальної власності.
3. Інституційний механізм охорони прав інтелектуальної власності на торгові марки та промислові зразки в Європейському Союзі.
4. Інституційний механізм охорони прав інтелектуальної власності на географічні зазначення в Європейському Союзі.
5. Становлення інституційного механізму охорони прав інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі.
7. Особливості охорони авторського права та суміжних прав в Європейському Союзі.
8. Категорія «orphanworks (безхазяйні твори)» в праві Європейського Союзу.

Практичні завдання

1. Опанувати тематичний тезаурус та скласти глосарій ключових тематичних термінів.
2. Напрацювати навички інформаційного пошуку джерел права Європейського Союзу за допомогою спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.
3. Підготувати презентацію за вказаною темою.
4. Проаналізувати фабули ситуаційних вправ, визначити правову аргументацію для їх вирішення на практичному занятті.

Теми презентацій

1. Політика Європейського Союзу у сфері охорони прав інтелектуальної власності: передумови формування, стан, проблеми та перспективи.

2. Судова практика Суду Європейського Союзу у механізмі охорони прав інтелектуальної власності.
3. Схеми якості сільськогосподарської продукції і харчових продуктів Європейського Союзу у механізмі охорони прав на географічні зазначення.
4. Європейський унітарний патент: організаційно-правові засади функціонування.

Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Для вивчення даної теми здобувачі мають проаналізувати доктринальні засади вчення про інтелектуальну власність, зокрема, поняття, об'єкти та суб'єкти прав інтелектуальної власності, охороноспроможність, поділ прав інтелектуальної власності на майнові та немайнові права, форми комерціалізації майнових прав інтелектуальної власності за національним законодавством. Також здобувачам слід проаналізувати основні етапи розвитку правового та інституціонального забезпечення охорони прав інтелектуальної власності в країнах Європи в контексті європейської інтеграції.

На підставі аналізу системи джерел первинного та вторинного права Європейського Союзу здобувачам слід визначити організаційно-правові засади механізму охорони прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності: торгові марки, промислові зразки, географічні зазначення, комп'ютерні програми, бази даних тощо.

Здобувачам слід враховувати асиметричний характер механізму охорони прав інтелектуальної власності в умовах Європейського єдиного ринку, зокрема те, що охорона прав на певні об'єкти врегульовано регламентами-кодифікаціями, а на інші об'єкти - директивами, які регулюють лише окремі аспекти.

Аналізуючи особливості механізму охорони права інтелектуальної власності в умовах Європейського єдиного ринку, здобувачам варто звернути увагу на значення прецеденту природу рішень Суду Європейського Союзу та їх значення для формування єдиної європейської правозастосовної доктрини. Здобувачі мають усвідомити що частина судових рішень Суду Європейського Союзу приймається в наслідок позовів уповноважених суб'єктів, а інша частина - на підставі преюдиціальних запитів національних судів країн-членів. На підставі аналізу

Рішення Загального Суду (Третя палата) від 7 лютого 2018 року у справі T-775/16, здобувачам варто визначити чи можуть нерезиденти Європейського Союзу, бути стороною у справі.

Для більш глибокого вивчення теми здобувачам слід проаналізувати стан та перспективи запровадження Європейського унітарного патенту та правові засади діяльності Європейського патентного суду. Також здобувачам слід проаналізувати особливості охорони авторських та суміжних прав в Європейському Союзі.

Для більш ґрунтовного розуміння трендів охорони прав інтелектуальної власності в Європейському Союзі здобувачам рекомендується ознайомитись з основними положеннями Стратегії створення Цифрового єдиного ринку Європейського Союзу (2015), Політичної програми Цифрового десятиліття (2021) та інших документів проспективного характеру.

Особливе значення для вивчення теми має проведення здобувачами аналізу норм законодавства України про охорону прав інтелектуальної власності на відповідність *Acquis* Європейського Союзу, а також визначення напрямів адаптації українського законодавства до права Європейського Союзу.

Ситуаційна вправа 1.

В 2013 році Хорватія приєдналась до Європейського Союзу і вперше подала заявку щодо захисту назви десертного вина *Prošek* як захищеного позначення походження (PDO). Проти цього рішення виступила Італія, посилаючись на схожість назви хорватського вина з назвою відомого італійського вина *Prosecco*. На підставі цього перша заявка була відхилена Європейською комісією.

У той час всі заявки, що стосувалися традиційних умов, були призупинені, тому що проходив тривалий процес перегляду, щоб привести регулювання з цього питання у відповідність до Лісабонського договору.

В 2019 році Європейська комісія прийняла нову заявку Хорватії щодо захисту назви *Prošek* з Далмації вже як захищеного географічного зазначення (PGI).

Не зважаючи на заперечення Італія стартував офіційний процес закріплення за Хорватією права на назву *Prošek* як захищеного географічного зазначення.

22 вересня 2021 року Європейська комісія опублікувала заявку Хорватії на визнання назви «Prošek» в Офіційному журналі Європейського Союзу. Після публікації кожна зацікавлена сторона мала можливість протягом двох місяців оскаржити хорватську заяву. Після цього Європейська комісія повинна проаналізувати скарги та прийняти остаточне рішення.

Італія представила Європейській комісії 12 аргументованих заяв про заперечення проти назву Prošek як захищеного географічного зазначення, оскільки це порушує права на захищене позначення походження понад 8000 італійських виробників віна під назвою Prosecco.

Хорватська сторона наголошує, що йдеться про два різні напої: Prošek, солодке тихе густе вино, та Prosecco, ігристе і легке. Вони виготовляються в різних регіонах за різною технологією.

Оцініть аргументи та рішення сторін суперечки на відповідність актам первинного та вторинного права Європейського Союзу та принципам Єдиного європейського ринку.

Рекомендовані джерела щодо вивчення питань теми

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council of 17.04.2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) N 110/2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
3. Regulation (EU) No 386/2012 of the European Parliament and of the Council of 19.04.2012 on entrusting the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) with tasks related to the enforcement of intellectual property

- rights, including the assembling of public and private-sector representatives as a European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
4. Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 5. Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the European Union trade mark (codification) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 6. Regulation (EU) No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and repealing Council Regulation (EEC) No 1601/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 7. Commission Regulation (EC) No 2245/2002 of 21 October 2002 implementing Council Regulation (EC) No 6/2002 on Community designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 8. Council Regulation (EC) No 6/2002 of 12 December 2001 on Community designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 9. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (Codified version) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 10. Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 11. Directive (EU) 2015/2436 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (recast) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 12. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu>

13. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
14. Directive 2001/84/EC of the European Parliament and of the Council of 27 September 2001 on the resale right for the benefit of the author of an original work of art. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
15. Directive 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on certain permitted uses of orphan works Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
16. Council Directive 2003/49/EC of 3 June 2003 on a common system of taxation applicable to interest and royalty payments made between associated companies of different Member States. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
17. Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
18. Council Directive 93/83/EEC of 27 September 1993 on the coordination of certain rules concerning copyright and rights related to copyright applicable to satellite broadcasting and cable retransmission. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
19. Agreement on a Unified Patent Court 2013/C 175/01. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
20. Regulation (EU) No 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
21. Council Regulation (EU) No 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
22. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
23. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic

resource]. Compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskyi M.I., Barskyi V.R. (Technical editor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p.
URL: <http://dspace.onua.edu.ua>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
3. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.

Додаткова література

1. Ортинська М.Ю. Захист прав інтелектуальної власності українських підприємств при виході на ринки ЄС. [Електронний документ]. 2014. 31 с.
URL: <https://www.chamber.kr.ua>
2. Барський В., Дворніченко Д. Гармонізація законодавства України та Європейського Союзу щодо охорони прав на географічні зазначення: передумови, стан і перспективи. *Правова держава*. 2021. № 42. С 115-127.
URL: <http://pd.onuedu.ua>
3. Киричук А. Прецедентне регулювання питань інтелектуальної власності у ЄС. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 5. С. 56-66.
URL: <http://zt.knute.edu.ua>
4. Капіца Ю. Охорона прав на корисні моделі: тенденції у Європейському Союзі та виклики для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 3. С. 27-40. URL: <http://uran.inprojournal.org>
5. Криволапов Б.М. Особливості захисту авторських прав на твори образотворчого мистецтва. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 3. С. 47-51. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua>

6. Якубівський І.Є., Оприско М.В. Проблеми правової охорони комп'ютерних програм і баз даних: окремі зауваги в контексті реформування законодавства України. *Нове українське право*. 2021. № 6. С. 40-47. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua>
7. Бояр А. Метаморфоза системи охорони прав інтелектуальної власності у Європейському Союзі. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 4. С. 17-24. URL: <file:///D:/%D0%97%>
8. Капіца Ю. Охорона прав на корисні моделі: тенденції у Європейському Союзі та виклики для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 3. С. 27-40. URL: <http://uran.inprojournal.org>
9. Андрощук Г.О., Роботягова Л.І. Єдиний патентний суд ЄС: організаційні та економіко-правові засади функціонування. *Наука, технології, інновації*. 2019. № 2. С. 34-43. URL: <http://nti.ukrintei.ua>

4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Приватне право Європи: традиції і транзиції

1. Приватне право в країнах Європи: особливості формування та розвитку.
2. Розвиток Єдиного європейського ринку як чинник формування європейського приватного права.
3. Правовий вимір свобод Єдиного європейського ринку.
4. Внесок академічного середовища у формування європейського приватного права.
5. Ініціативи інститутів Європейського Союзу щодо формування європейського приватного права.
6. Внесок Європейського суду з прав людини і Суду Європейського Союзу у формування європейського приватного права.
7. Конвенційний механізм інтернаціоналізації приватного права в країнах Європи.
8. Роль джерел soft-law у правопорядках країн Європи.
9. Загальні і функціональні принципи права Європейського Союзу.
10. «Брюсельський ефект» норм права Європейського Союзу.
11. Природа та система джерел цивільного та комерційного права Європейського Союзу.
12. Інструменти гармонізації та уніфікації цивільного та комерційного права країн-членів Європейського Союзу.
13. Перспективи приватноправової кодифікацій під егідою Європейського Союзу.

Змістовний модуль 2. Основні інститути цивільного та комерційного права Європейського Союзу

14. Еволюція концепції юридичної особи в контексті європейської інтеграції.
15. Принципи та форми впливу права Європейського Союзу на корпоративні правовідносини.
16. Правове регулювання, ознаки та види європейських юридичних осіб.
17. Юридичні ознаки Європейського об'єднання з економічних інтересів /EEIG.
18. Юридичні ознаки Європейського товариства/SE.
19. Юридичні ознаки Європейського кооперативного товариства/SCE.

20. Перспективні організаційно-правові форми європейських юридичних осіб.
21. Категорія «підприємство» та класифікація підприємств в праві Європейського Союзу.
22. Транспозиція норм корпоративного права Європейського Союзу до господарського законодавства України.
23. Цілі та етапи формування антимонопольної політики та конкурентного права Європейського Союзу.
24. Система джерел конкурентного права Європейського Союзу.
25. Конкуренція як категорія права Європейського Союзу.
26. Дія конкурентного права Європейського Союзу за територією та за колом осіб.
27. Поняття «компанія» в контексті конкурентного законодавства Європейського Союзу.
28. Запобігання неконкурентній поведінці компаній в праві Європейського Союзу
29. Засоби контролю за концентрацією, діяльністю природних монополій та підприємств громадського сектору, наданням державної допомоги компаніям в праві Європейського Союзу.
30. Сучасні тенденції антимонопольної політики та конкурентного законодавства Європейського Союзу.
31. Транспозиція норм конкурентного права Європейського Союзу до антимонопольного законодавства України.
32. Форми та засоби правового впливу Європейського Союзу на світову торгівлю.
33. Еволюція торгової політики та торгового права Європейського Союзу.
34. Система джерел торгового права Європейського Союзу.
35. Принципи торгового права Європейського Союзу.
36. Свобода руху товарів як фундаментальна свобода Єдиного європейського ринку.
37. Правомірні обмеження свободи руху товарів в рамках Єдиного європейського ринку.
38. Концепція походження товарів в праві Європейського Союзу.

39. Інститут торгового представництва та посередництва в праві Європейського Союзу.
40. Розвиток законодавства Європейського Союзу про електронну торгівлю.
41. Правові засади впровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.
42. Поняття та еволюція договірного (контрактного) права Європейського Союзу.
43. Принципи європейського договірного права як основа формування договірного (контрактного) права Європейського Союзу.
44. Сучасна система джерел договірного (контрактного) права Європейського Союзу.
45. Дія норм договірного (контрактного) права Європейського Союзу за територією та за колом осіб.
46. Правове регулювання окремих видів договорів (контрактів) в праві Європейського Союзу.
47. Регулювання укладення договорів (контрактів) електронним шляхом і використання електронного цифрового підпису в праві Європейського Союзу.
48. Вплив норм договірного (контрактного) права Європейського Союзу на розвиток законодавства України про цивільно-правові договори.
49. Компетенція Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів. Категорії «споживач», «товар», «послуга» в праві Європейського Союзу.
50. Принципи та основні джерела споживчого права Європейського Союзу.
51. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в Європейському Союзі.
52. Регулювання сертифікації та оцінки відповідності товарів в праві Європейського Союзу.
53. Вплив громадського сектору на розвиток політики Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів.
54. Транспозиція норм права Європейського Союзу до законодавства України про захист прав споживачів.
55. Компетенція Європейського Союзу у сфері охорони прав інтелектуальної власності.

56. Інституційне середовище охорони прав інтелектуальної власності Європейського Союзу.
57. Компетенція Відомства з інтелектуальної власності Європейського Союзу у сфері охорони прав на торгові марки та промислові зразки.
58. Механізм охорони прав на географічні зазначення Європейського Союзу.
59. Формування механізму охорони прав інтелектуальної власності на винаходи в Європейському Союзі.
60. Охорона авторського права і суміжних прав в умовах формування Єдиного цифрового ринку.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Методичні рекомендації щодо підготовки презентації

Презентація — це особливий документ із мультимедійним вмістом, демонстрація якого керується користувачем. Презентація складається з певної послідовності слайдів. Для створення презентацій здобувачі можуть використовувати загальнодоступні програми: Visme, Haiku Deck, Prezi, Microsoft Powerpoint, Canva, Google Slides тощо.

Презентація повинна бути продуктивного типу, тобто містити творче осмислення обраної теми. Презентація застосовується в навчальному процесі як спосіб оцінювання не тільки знань здобувача, а ще і його вміння опрацьовувати та аналізувати джерела інформації. Виконання здобувачем презентацій стимулює творчі здібності та дозволяє повністю розкрити його потенціал до самостійної роботи, стимулює soft skills.

Вимоги до презентації:

- здобувач самостійно обирає тему презентації серед запропонованих викладачем тем, які містяться після плану кожного практичного заняття;
- дизайн презентації має бути простим та лаконічним;
- кожен слайд повинен мати заголовок;

- не варто заповнювати слайд великою кількістю інформації, найбільш важливу інформацію бажано поміщати до центру слайду;
- для тексту та фону слайду використовуються контрастні кольори;
- мультимедійне оформлення слайду не повинно відволікати увагу від його змістовної частини;
- завершувати презентацію слід коротким резюме, що містить її основні положення, важливі дані, які прозвучали в доповіді, тощо.
- презентації має бути виконана українською мовою;
- презентація має бути виконана грамотна та акуратно;
- обсяг презентації повинен бути таким, щоб повністю розкрити суть тематики та містити всі необхідні структурні елементи. Рекомендовано не менше 10 та не більше 20 слайдів.

Захист презентації проходить на практичному занятті. Час виступу 7-10 хвилин. Здобувачі послідовно демонструють слайди за допомогою проектора, супроводжуючи їх коментарями, посиланнями тощо. Якщо заняття відбувається в он-лайн форматі, здобувачі демонструють слайди за допомогою програм для організації відеоконференцій.

Оцінювання захисту проводиться згідно наведеної нижче методики оцінювання. Перевіряється володіння матеріалом викладеним в презентації та загальне розуміння за тематикою презентації. Підготовлену презентації здобувачі завантажують на відповідний Google диск.

Методичні рекомендації щодо складання глосарію ключових тематичних термінів

Глосарій ключових тематичних термінів - це група спеціалізованих термінів, які здобувачі визначили для побудови узгодженої загальної термінології навчальної дисципліни. Глосарій складається до кожної з визначених тем навчальної дисципліни. Обсяг глосарію по кожній темі має складати 10-15 термінів.

На початковому етапі складання глосарію здобувачам слід ознайомитися з правовими актами та бібліографією, рекомендованою до вивчення теми. На підставі

їх аналізу здобувачі повинні визначити терміни, які найбільш часто зустрічаються, і скласти з них список.

Після цього починається робота зі складання статей глосарія. Стаття глосарія – це визначення терміна. Вона складається із двох частин:

1. точне формулювання терміна в називному відмінку;
2. змістовна частина, що об’ємна розкриває зміст даного терміна.

При складанні глосарію здобувачі мають дотримуватись наступних вимог:

- прагнути до максимальної точності та достовірності інформації;
- використовувати терміни, які наводяться в правових джерелах та уникати жаргонізмів. У разі вживання такого, давайте йому коротке та зрозуміле пояснення;
- наводити приклад-контекст, у якому може вживати даний термін (посилання на джерело).

Перелік термінів та визначень слід оформляти у вигляді списку термінологічних статей, розташованих у алфавітному порядку.

Список термінологічних статей розташовується стовпцем без розділових знаків в кінці. Зліва без абзацного відступу наводяться терміни, праворуч через тире – їх визначення.

Для створення використання застосунку «Google Документи» здобувачі повинні мати обліковий запис Google. Застосунок «Google Документи» доступний на всіх пристроях і платформах. Більш детальна інформація щодо роботи із застосунком «Google Документи» на веб сторінці <https://support.google.com>

Методичні рекомендації щодо проведення інформаційного пошуку джерел права з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем

Інформаційний пошук являє собою процес виявлення в деякій множині документів тих, які присвячені зазначеній темі (предмету), задовольняють заздалегідь визначеним умовам пошуку (запиту) або містять необхідні (відповідні інформаційної потреби) факти, відомості, дані.

Інформаційний пошук складається з етапів:

1. Уточнення інформаційної потреби та формулювання запиту.
2. Вибір джерел інформації, які відповідають запиту користувача.
3. Вилучення інформації з інформаційних масивів
4. Оцінка результатів пошуку.

Для проведення інформаційного пошуку здобувачам рекомендовано використовувати спеціалізовані електронні бази даних та автоматизовані інформаційно-пошукові системи, які розміщені на офіційному вебпорталі Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>), а також на офіційному вебсайті Офісу публікацій Європейського Союзу - EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu>)

Для пошуку адреси сервера з інформацією, що вас цікавить, потрібно ввести в поле пошукової системи ключове слово, кілька слів або фразу. Тим самим надсилається пошуковій системі запит. Результати пошуку видаються у вигляді списку адрес Web-сторінок, або документів на яких зустрілися ці слова.

Результати пошуку— сторінка пошукової системи із списком посилань, видана на пошуковий запит користувача. Посилання на документи ранжуються в порядку зменшення релевантності відповіді на запит.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Складання глосарію ключових тематичних термінів	від 0 до 2
Інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем	від 0 до 2
Індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0-2
Підготовка та захист тематичної презентації	від 0-4
Розв'язання ситуаційних вправ	від 0-5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовними модулем 1 у формі тестування	від 0 до 10
Контрольна робота за змістовними модулем 2 у формі тестування	від 0 до 10

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Застосування спеціалізованих електронних баз	0 балів	Здобувач не продемонстрував вмінь застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку.

даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем.	1 бал	Здобувач продемонстрував невпевнені вміння спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку.
	2 бали	Здобувач продемонстрував впевнені вміння застосування спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем для інформаційного пошуку
Складання глосарію ключових тематичних термінів	0 балів	Здобувач не склав глосарій ключових тематичних термінів.
	1 бал	Здобувач склав глосарій ключових тематичних термінів з визначенням термінів.
	2 бали	Здобувач склав глосарій ключових тематичних термінів з визначенням термінів та посиланнями на правові джерела.
Індивідуальне опитування та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Підготовка та захист презентації	0 балів	Не зараховуються презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1 бал	Презентація виконані самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	2 бали	Презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
	3 бали	Презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно

		розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
	4 бали	Презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням не вирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Розв'язання ситуаційних вправ	0 балів	Здобувач ситуаційну вправу не розв'язав.
	1 бал	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані уміння та навички дослідження і обґрунтування висновків; використано обмежену кількість джерел.
	2 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу але демонструє фрагментарні знання предмету вивчення і дослідження, має ускладнення щодо виділення суттєвих його ознак, виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків; використано обмежену кількість джерел.
	3 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	4 бали	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу, у повній мірі обґрунтовує обрані методи та інструменти дослідження, повно і чітко представляє основні теоретичні поняття для аналізу практичного матеріалу; в аналітичній / розрахунковій частині надає повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку формулює розгорнуті висновки, окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	5 балів	Здобувач розв'язав ситуаційну вправу, у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач виконує задачу, розв'язує ситуаційну вправу, проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.

Контрольна робота у формі тестування за змістовним модулем 1	0-10	Здобувач отримає 0,5 балу за кожний з 20 правильно вирішених тестів.
Контрольна робота у формі тестування за змістовним модулем 2	0-10	Здобувач отримає 0,5 балу за кожний з 20 правильно вирішених тестів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами поточного, періодичного та підсумкового контролю

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
<i>Змістовний модуль 1. Змістовний модуль 1. Приватне право Європи: традиції і транзиції</i>		
Тема 1. Історичні та доктринальні підвалини формування цивільного і комерційного права Європейського Союзу	0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-4 (підготовка та захист тематичної презентації)	0-6
Тема 2. Джерела цивільного і комерційного права Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-4 (підготовка та захист тематичної презентації)	0-8
Контрольна робота за змістовним модулем 1	0-10 (0,5 балу за правильні відповідь в кожному з 20 тестів).	0-10
<i>Змістовний модуль 2. Основні інститути цивільного і комерційного права Європейського Союзу</i>		
Тема 3. Юридичні особи в праві Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-4 (підготовка та захист тематичної презентації)	0-8
Тема 4. Правовий захист конкурентного середовища в праві Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-5 (розв'язання ситуаційних вправ).	0-11
Тема 5. Торгівля товарами та послугами в праві Європейського Союзу.	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-5 (розв'язання ситуаційних вправ).	0-11

Тема 6. Договірні зобов'язання в праві Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-4 (підготовка та захист тематичної презентації).	0-10
Тема 7. Захист прав споживачів в праві Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-5 (розв'язання ситуаційних вправ).	0-11
Тема 8. Охорона інтелектуальної власності в праві Європейського Союзу	0-2 (складання глосарію ключових тематичних термінів) 0-2 (інформаційний пошук джерел права Європейського Союзу з використанням спеціалізованих електронних баз даних та автоматизованих інформаційно-пошукових систем) 0-2 (індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті та участь здобувачів в обговоренні проблемних питань) 0-4 (підготовка та захист тематичної презентації) 0-5 (розв'язання ситуаційних вправ).	0-15
Контрольна робота за змістовним модулем 2	0-10 (0,5 балу за правильні відповідь в кожному з 20 тестів).	0-10
Загалом сума балів		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та періодичний контроль										Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							
T1	T2	КР ЗМ1	T3	T4	T5	T6	T7	T8	КРЗМ2	100
6	8	10	8	11	11	10	11	15	10	

T1, T2 ... T8 – теми лекцій

Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі тестових завдань після завершення вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля. Тестові завдання для контрольних робіт складаються з 20 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу відповідного змістовного модуля. За кожен правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 0,5 балу.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Правові джерела

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Дорожня карта законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2018-2019 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
5. Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України від 18.11.2014 р. №1601/11/10/14-14. URL: <https://6aas.gov.ua>
6. Європейська хартія малих підприємств : Міжнародний документ (Європейський Союз) від 19.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
7. Regulation (EU) 2017/2394 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on cooperation between national authorities responsible for the enforcement of consumer protection laws and repealing Regulation (EC) No 2006/2004 (Text with EEA relevance) URL: <https://eur-lex.europa.eu>
8. Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

9. Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) No 295/91 (Text with EEA relevance) - Commission Statement. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
10. Directive 98/6/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 on consumer protection in the indication of the prices of products offered to consumers URL: <https://eur-lex.europa.eu>
11. Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods, amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC, and repealing Directive 1999/44/EC (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
12. Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
13. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
14. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
15. Directive 2000/31/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
16. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive

- 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
17. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 18. Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 19. Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 20. Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 21. Council Regulation (EC) No 1435/2003 of 22 July 2003 on the Statute for a European Cooperative Society (SCE). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 22. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 23. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 24. Regulation (EU, Euratom) No 1141/2014 of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 on the statute and funding of European political parties and European political foundations. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 25. Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 relating to certain aspects of company law (codification) (Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
 26. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the

European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance.
URL: <https://eur-lex.europa.eu>

27. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 23 April 1991. Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
28. Judgment of the Court of 12 September 2000. Pavel Pavlov and Others v Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten. URL: <https://curia.europa.eu>
29. Judgment of the Court of First Instance (Fifth Chamber) of 11 December 2003. Minoan Lines SA v Commission of the European Communities. URL: <https://curia.europa.eu>
30. Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422) URL: <https://eur-lex.europa.eu>
31. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
32. Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
33. Directive (EU) 2019/1 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 to empower the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers and to ensure the proper functioning of the internal market (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
34. Council Regulation (EU) 2015/1589 of 13 July 2015 laying down detailed rules for the application of Article 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union (codification) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
35. Judgment of the Court of First Instance (Grand Chamber) of 17 September 2007. Microsoft Corp. v Commission of the European Communities. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

36. Judgment of the Court of First Instance (Second Chamber) of 8 July 2004. Corus UK Ltd, formerly British Steel plc v Commission of the European Communities. URL: <https://curia.europa.eu>
37. Judgment of the Court of 13 February 1979. Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission of the European Communities. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
38. Judgment of the Court of 16 December 1975. Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA and others v Commission of the European Communities. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
39. Judgment of the Court of 14 July 1972. Imperial Chemical Industries Ltd. v Commission of the European Communities. <https://eur-lex.europa.eu>
40. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European contract law /* COM/2001/0398 final */. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
41. Communication from the Commission to the Parliament and the Council – A More Coherent European Contract Law – An Action Plan. 12 February 2003. COM (2003) 68 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
42. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
43. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
44. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
45. Regulation (EC) No 765/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) No 339/93 (Text with EEA relevance) <https://eur-lex.europa.eu>

46. Decision No 768/2008/EC of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on a common framework for the marketing of products, and repealing Council Decision 93/465/EEC (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
47. The 'Blue Guide' on the implementation of EU product rules 2022 2022/C247/01 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
48. Regulation (EU) 2019/1020 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and Regulations (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011 (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
49. Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
50. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
51. Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) № 295/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
52. Directive 2008/122/EC of the European Parliament and of the Council of 14 January 2009 on the protection of consumers in respect of certain aspects of timeshare, long-term holiday product, resale and exchange contracts (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
53. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law/* COM/2011/0635 final - 2011/0284 (COD) */
<https://eur-lex.europa.eu>

54. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 11.10.2004 COM(2004) 651 final. URL: <https://commission.europa.eu>
55. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 12.2.2003. COM(2003) 68 final. A more coherent European contract law - action plan. URL: <https://commission.europa.eu>
56. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. 11.07.2001. COM(2001) 398 final. European contract law. URL: <https://commission.europa.eu>
57. The Principles of European Contract Law 2002. URL: <https://www.trans-lex.org>
58. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Prepared by the Study Group on a European Civil Code in 2009 [Електронний ресурс] URL: <http://ec.europa.eu>
59. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
60. Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council of 17.04.2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) N 110/2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
61. Regulation (EU) No 386/2012 of the European Parliament and of the Council of 19.04.2012 on entrusting the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) with tasks related to the enforcement of intellectual property rights, including the assembling of public and private-sector representatives as a European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
62. Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on quality schemes for agricultural products and foodstuffs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

63. Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the European Union trade mark (codification) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
64. Regulation (EU) No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and repealing Council Regulation (EEC) No 1601/91. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
65. Commission Regulation (EC) No 2245/2002 of 21 October 2002 implementing Council Regulation (EC) No 6/2002 on Community designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
66. Council Regulation (EC) No 6/2002 of 12 December 2001 on Community designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
67. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (Codified version) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
68. Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
69. Directive (EU) 2015/2436 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks (recast) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
70. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC (Text with EEA relevance.). URL: <https://eur-lex.europa.eu>
71. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
72. Directive 2001/84/EC of the European Parliament and of the Council of 27 September 2001 on the resale right for the benefit of the author of an original work of art. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

73. Directive 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on certain permitted uses of orphan works Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
74. Council Directive 2003/49/EC of 3 June 2003 on a common system of taxation applicable to interest and royalty payments made between associated companies of different Member States. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
75. Council Directive 87/54/EEC of 16 December 1986 on the legal protection of topographies of semiconductor products. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
76. Council Directive 93/83/EEC of 27 September 1993 on the coordination of certain rules concerning copyright and rights related to copyright applicable to satellite broadcasting and cable retransmission. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
77. Agreement on a Unified Patent Court 2013/C 175/01. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
78. Regulation (EU) No 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
79. Council Regulation (EU) No 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

Основна література

1. Право Європейського Союзу : підручник. [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 442 с.
2. Європейське право (право ЄС). Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ. 2020. 158 с.
3. Право ЄС: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.

Додаткова література

1. Принципи європейського договірнього права. Коментарі та рекомендації» [пер. з англійської ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів «ЗЕД»]. Київ: Асоціація «ЗЕД». 2013. 304 с. URL: <https://www.zed.ua>
2. Altinişik U. Free Movement of Companies with in the EU. *Ankara Bar Review*. 2012. № 1. pp. 101-117. URL: <http://www.ankarabarosu.org.tr>
3. Belikova K. M. Evolution of basic doctrines and principles of contract law in Europe. *Revista Amazonia Investiga*. 2019. Vol. 8. pp. 173-182. URL: <https://amazoniainvestiga.info>
4. Froufe P. M. Economic Constitution of the Europea Union, before and after Lisbon (between the principle of Competition and the «Social Market Economy». *EU Law Jounal*. 2017. Vol. 3. No. 1. pp 109-122. URL: <https://revistas.uminho.pt>
5. Glossary of European Union Internal Market terminology. Amended to include the Association Agreement between the European Union and Ukraine [Electronic resource] / compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskyi M.I., Barsky V.R. (Technicaleditor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M. Odesa, 2016. 216 p. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
6. Gorriz C. EU Company Law: Past, Presentand ... Future? *Global Jurist*. 2018. Volume 19. Issue 1. pp. 1-21. URL: <https://www.researchgate.net>
7. Jacobsen C.B. An introduction to modern EU company law. RGSL working papers № 28 Riga. 2005. URL: <https://www.rgsl.edu.lv>
8. Lando O. Some Features of the Law of Contract in the Third Millenium. *Scandinavian Studies in Law*. 2000. № 40. P. 343–402. URL: <https://scandinavianlaw.se>
9. Moens G., Trone J. Commercial Law of the European Union. Dordrecht; New York: Springer, 2010. 486 p. URL: <https://www.academia.edu>
10. Schmid D. «(Do) We Need a European Civil Code (?)». *Annual Survey of International & Comparative Law*. 2012. Vol. 18: Iss. 1. Article 11. pp. 263-293. URL: <http://digitalcommons.law.ggu.edu>

11. Абросімов С. Поняття та зміст адаптації цивільного законодавства України до законодавства ЄС у сфері купівлі-продажу. Університетські наукові записки. 2020. № 3-4 (75-76). С. 217-225. URL: <file:///D:/%D0%97%>
12. Акіменко Ю. Ю. Засади контрактного права Європейського Союзу як орієнтир для гармонізації приватного права. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу / відп. за вип. В. М. Дрьомін; НУ ОЮА, Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса: Фенікс, 2014. Т. 2. С. 300-303. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
13. Акіменко Ю. Ю. Виокремлення приватного права як тенденція еволюції правової системи ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 22. С. 94-98. URL: <http://nbuv.gov.ua>
14. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації. Звіт підготовлений в рамках програми з інституційної розбудови KSE Institute, що здійснюється за фінансової підтримки Швеції [Електронний ресурс]. 2022. URL: <https://kse.ua>
15. Андросчук Г.О., Работягова Л.І. Єдиний патентний суд ЄС: організаційні та економіко-правові засади функціонування. Наука, технології, інновації. 2019. № 2. С. 34-43. URL: <http://nti.ukrintei.ua>
16. Артамонова Г. Зовнішня торгівля України з ЄС: можливості та виклики. Журнал європейської економіки. 2019. Т. 18, № 3. С. 283-295. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua>
17. Барський В., Дворніченко Д. Гармонізація законодавства України та Європейського Союзу щодо охорони прав на географічні зазначення: передумови, стан і перспективи. Правова держава. 2021. № 42. С. 115-127. URL: <http://pd.onuedu.ua>
18. Блажівська О. Особливості гармонізації цивільного законодавства України із принципами та модельними правилами Європейського приватного права. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3. С. 10-16. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua>

19. Бояр А. Вплив Європейського Союзу на формування системи конкурентного регулювання в Україні. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 1 (9). С. 345-358. URL: file:///C:/Users
20. Бояр А. Метаморфоза системи охорони прав інтелектуальної власності у Європейському Союзі. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 4. С. 17-24. URL: file:///D:/%D0%97%
21. Височин І. Державне регулювання торговельної діяльності в Україні та світі: порівняльний аналіз. *Вісник КНТЕУ*. 2010. № 3. С. 11-23. URL: file:///D:/%D0%97%
22. Вовк Т.В., Перемот С.В. Система конкурентного законодавства Європейського Союзу. Правове регулювання правил конкуренції в Україні. Шляхи адаптації законодавства України. Київ: РВА "Тріумф", 2006. 416 с. URL: <https://just.odessa.gov.ua>
23. Гайдулін О.О. Європеїзація приватного права як герменевтична проблема цивілістики: постановка питання інституалізації інтерпретаційного права. *Юридична Україна*. 2019. № 11. С. 21-30. URL: <http://yu.yuricom.com>
24. Громовенко К.В. Компетенція ЄС у сфері прав споживачів: історико-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 146-151. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/4-2015>
25. Давиденко Г. В. Європейський досвід застосування стандартів та їх вплив на міжнародну торгівлю. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 53-57. URL: <https://www.business-inform.net>
26. Данелія О.С. Концепція юридичної особи в контексті європейського права. *Studii Juridice Universitare*. 2016. № 3-4. С. 205-2016. URL: <https://ulim.md>
27. Дейвис Г. Право внутреннего рынка Европейского Союза: Учеб. пособие: Пер. с англ. Київ: Знання-Прес. 2004. 422 с
28. Денисенко М. П., Манько А. В. Формування державної конкурентної політики України в умовах євроінтеграції. *Вісник КНУТД*. 2015. № 6 (93). С. 22-29. URL: file:///D:/%D0%97%

29. Димінська О. Ю. Перспективи гармонізації договірної права ЄС. *Право.ua*. 2017. № 3. С. 132-137. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
30. Дущка А.В. Конкурентні відносини в економіці країн Європейського Союзу. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 4. С. 14–29. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
31. Євроінтеграційна діяльність. [Електронний ресурс]. 29.09.2021. Офіційний сайт Антимонопольного комітету України. URL: <https://amcu.gov.ua>
32. Звягіна І. Н. Кодифікація цивільного законодавства Євросоюзу: порівняльно-правове та історичне дослідження. *ВІСНИК НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2012. Вип. 4 (16). С. 84-87. URL: <https://ela.kpi.ua>
33. Імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у торговельній та бюджетній сферах. [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: <https://www.me.gov.ua>
34. Калініна О. Переміщення компаній в межах Європейського Союзу: нові перспективи для юридичних осіб. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2018. Вип. № 9/2. С. 27-44. URL: <http://journals.iir.kiev.ua>
35. Капіца Ю. Охорона прав на корисні моделі: тенденції у Європейському Союзі та виклики для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 3. С. 27-40. URL: <http://uran.inprojournal.org>
36. Каплюченко, Т. В. «Товар», «послуга», «споживач» як основні складові понятійно-категоріального апарату дослідження правового регулювання споживчого ринку ЄС. *Наук. вісн. міжнар. гуманітар. ун-ту*. Серія: Юриспруденція : зб. наук. пр. 2015. Вип. 13, т. 2. С. 39–42. URL: <http://dspace.opu.ua>
37. Киричук А. Прецедентне регулювання питань інтелектуальної власності у ЄС. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 5. С. 56-66. URL: <http://zt.knute.edu.ua>
38. Кібенко, О. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. [Електронний ресурс]. *Судово-юридична газета*. 16.07.2019 <https://sud.ua>
39. Кметик Х. В. Особливості правового регулювання створення та діяльності нових організаційно-правових форм юридичних осіб згідно з правом

- Європейського Союзу. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. Число 1(14). С.203-208. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
40. Ковалишин О.Р. Види джерел корпоративного права Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2015. Вип. 39. С. 122-132. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
41. Комзюк В. Л. Актуальні проблеми імплементації Директиви 2008/122/ЄС «Про захист прав споживачів у зв'язку з деякими аспектами таймшеру, довгострокових відпусток, перепродажу та обміну прав». *Право і громадянське суспільство*. 2013. № 2. С. 111-118. URL: <file:///D:/%D0%97%>
42. Криволапов Б.М. Особливості захисту авторських прав на твори образотворчого мистецтва. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 3. С. 47-51. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua>
43. Крупчан О. Д., Гайдулін О. О. Європеїзація приватного права як герменевтична проблема цивілістики: постановка питання інституалізації інтерпретаційного права. *Юридична Україна*. 2019. № 11. С. 21-30. URL: <http://yu.yuricom.com/wp-content>
44. Куттловчі Ш. Правова природа та джерела торгового права Європейського Союзує. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 1(36). С. 76–80. URL: <file:///D:/%D0%97%>
45. Лідовець Р.А. Основні джерела Європейського договірної права. Актуальні проблеми міжнародних відносин: *Збірник наукових праць*. 2004. Вип. 48. Частина II. С. 50-52. URL: <https://eprints.oa.edu.ua>
46. Лісіца В. Державне регулювання діяльності роздрібних торговельних мереж в Україні в контексті світового досвіду. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 3 (7). С. 79-89. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua>
47. Лукач І. В. Значення господарсько-правового регулювання корпоративних відносин у контексті євроінтеграції. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 54-59. URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua>

48. Марущак Я. Товариства в Європейському Союзі: права та обов'язки їх учасників. *Цивільне право і процес*. 2017. № 6. С. 43-47. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua>
49. Микієвич М. М., Яворська І. М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках Європейського Союзу. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. №1(1). С. 42-46. URL: <https://www.researchgate.net>
50. Мовчан О.О. Поняття «компанія» та його тлумачення в законодавстві Європейського Союзу та України. *Наукові записки*. 2003. Том 22. Частина II. С. 245-247. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua>
51. Мотиль В. Правові аспекти застосування антидемпінгових заходів ЄС. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 36. Частина 2. С. 49-58. URL: <https://intrel.lnu.edu.ua>
52. Овечкіна О.С. Способи вирішення колізійних питань статусу юридичних осіб у праві ЄС та в законодавстві деяких його держав-членів. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 392-398. URL: <file:///D:/%D0%97%>
53. Омельченко А. Застосування принципів європейського договірнього права в комерційній практиці в Україні. *Юридична Україна*. 2013. № 7. С. 27-41. URL: <file:///D:/%D0%97%>
54. Ортинська М.Ю. Захист прав інтелектуальної власності українських підприємств при виході на ринки ЄС. [Електронний документ]. 2014. 31 с. URL: <https://www.chamber.kr.u>
55. Панкратова В.О. Загальні принципи права як джерело права Європейського Союзу. *Правові горизонти*. 2021. Т. 14. № 2. С. 111-117. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua>
56. Письменна О. П. Політика Європейського Союзу щодо захисту прав споживачів. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 46. С. 132-140. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
57. Право компаній: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *Acquis communautaire* Європейського Союзу. [Електронний ресурс].

Офіційний сайт Міністерства юстиції України. 2009.

URL: <https://just.odessa.gov.ua>

58. Проскурня О.М. Світова та конкурентна політика країн Європейського Союзу: конспект лекцій. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 41 с. URL: <https://web.kpi.kharkov.ua>
59. Пушкаръов В. Принципи що забезпечують вільний рух товарів між державами-членами ЄС. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*, Серия «Юридические науки». Том 22 (61). 2009. № 2. С. 383–388. URL: <https://cyberleninka.ru>
60. Саветчук В. М. Еволюція правового регулювання злиття та приєднання юридичних осіб за правом Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 68-71. URL: <http://lsej.org.ua>
61. Сірант М. М. Принципи правового регулювання публічних закупівель в Європейському Союзі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 23. С. 127-133. URL: <https://ena.lpnu.ua>
62. Смирнова К. В. Джерела антимонопольного права Європейського Союзу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Міжнародні відносини. 2013. Вип. 2. С. 47–50. URL: <http://nbuv.gov.ua>
63. Смирнова К.В. Джерела права Європейського Союзу: новітні тенденції розвитку. *Право України*. 2017. Вип. 6. С. 90-97. URL: <https://rd.ua>
64. Смітс Я. Європейське приватне право як змішана правова система. *Європейське право*. 2012. № 2–4. С. 215-225. URL: <https://rd.ua>
65. Солодковська Г.В. Перспективи модернізації торговельної політики Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12, част. 2. С. 121-126. URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua>
66. Таптунова І., Казацька М. На шляху до єдиного цифрового ринку ЄС: електронна комерція. [Електронний ресурс]. 2021, ГО «Український центр європейської політики». 20 с. URL: <https://ucerp.org.ua>

67. Тимченко Л., Кононенко В. Вплив суду ЄС на розвиток права Європейського Союзу. *Європейське право*. 2012. № 1. С. 189-196. URL: <https://rd.ua>
68. Товкун І. М. Окремі питання процедури створення компанії у Європейському Союзі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2014. № 1106. Вип. 17. С. 117-121. URL: <http://nbuv.gov.ua>
69. Товкун І. М. Правове регулювання окремих положень Угоди в частині всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2. С. 60-67. URL: <http://nbuv.gov.ua>
70. Торговельна політика ЄС та Україна : навчальний посібник / О. В. Кубатко, Т. В. Пімоненко. [Електронний ресурс]. Суми : Сумський державний університет, 2019. 143 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua>
71. Форманюк В.В. Система джерел права Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 83-88. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
72. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Концепт «правове забезпечення» в контексті правової адаптації до умов внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. 16. 2015. С. 35-43. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
73. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Особливості розуміння цивільного права в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Часопис цивілістики*. 2019. Вип. 35. С. 6-12. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
74. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як «Європейський концепт»: підґрунтя та кореляти. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 8-16. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
75. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Принципи DCFR: сутність та значення для Гармонізації цивільного законодавства України з правом Європейського Союзу. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 164-170. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
76. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Рекодифікації цивільного законодавства в контексті інтеграції України у правовий простір ЄС. *Часопис цивілістики*. 2019. Вип. 34. С. 6-10. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>

77. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивілізаційний підхід у дослідженні приватного права як європейського концепту. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 6-12. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
78. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивільні кодекси «пасіонарного» типу: європейські прототипи. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* 2012. Вип. 66. С. 7-16. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
79. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права: Відкрита лекція. Київ: Видавництво «Логос», 2007. Серія науково-методичних видань “Академія порівняльного правознавства”. Випуск 7. 28 с. URL: <https://www.academia.edu>
80. Хижняк В. О. Стандарти ЄС щодо захисту прав споживачів: уроки для України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. Економічні науки. 2017. Вип. 27(1). С. 99-102. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
81. Швидка Т. Історія формування антимонопольної політики та законодавства в Європейському Союзі. *Право і суспільство*. 2019. №1. С. 176–181. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua>
82. Шнирков О. І. Спільна торговельна політика Європейського Союзу. матеріали для лекцій. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. 2019. 23 с. URL: <https://e-learning.iir.edu.ua>
83. Яворська І. Рішення суду ЄС як джерело права внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Вісник Львівського університету*. 2017. Серія «Міжнародні відносини». № 42 С. 201-207. URL: <http://publications.lnu.edu.ua>
84. Яковюк І. Система джерел права Європейського Союзу: загальна характеристика. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 1. С. 209-220. URL: <http://phtl.nlu.edu.ua>
85. Якубівський І.Є., Оприско М.В. Проблеми правової охорони комп'ютерних програм і баз даних: окремі зауваги в контексті реформування законодавства України. *Нове українське право*. 2021. № 6. С. 40-47. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua>

86. Яловий К.В. Принципи торгового права Європейського Союзу. Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступ. к.ю.н. Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право. Інститут законодавства Верховної Ради України. 2011 21 с.
URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>

8. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<https://minjust.gov.ua/> - офіційний вебсайт Міністерства юстиції України
<https://www.me.gov.ua/> - офіційний вебсайт Міністерства економіки України
<https://eeas.europa.eu> - офіційний вебсайт Представництва ЄС в Україні
<https://ukraine-eu.mfa.gov.ua> - офіційний вебсайт Представництва України при Європейському Союзі
<https://europa.eu> - The European Union official website
<https://eur-lex.europa.eu> - The EUR-Lex official website
<https://e-justice.europa.eu/> - The European e-Justice Portal
<https://ec.europa.eu> - Section "Civil and commercial law" on the official website of the European Commission
https://ec.europa.eu/archives/dgs/internal_market/index_en.htm - The Internal Market and Services Directorate General official website
<https://www.eccnet.eu> - The European Consumer Centres Network website
<https://unctad.org> - The UNCTAD official website
<https://uncitral.un.org> - The UNCITRAL official website
<https://www.unidroit.org> - The UNIDROIT official webpage
<http://www.egtl.org> - The European Group on Tort Law website
<https://een.ec.europa.eu> - The Enterprise Europe Network official website
<https://eu-ua.kmu.gov.ua> - Євроінтеграційний портал
<https://eufordigital.eu> - вебсайт Програми EU4Digital
<https://eu-agreement.ed-era.com> - вебсайт «Спецпроекту Угода про асоціацію Україна-ЄС

Навчальне видання

ЦИВІЛЬНЕ ТА КОМЕРЦІЙНЕ ПРАВО ЄС

Електронні методичні рекомендації
до практичних занять з курсу для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Електронне практичне видання

Укладач

Барський Вадим Рудольфович

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,5 МБ.

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.
Кафедра цивільно-правових дисциплін
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058